

HUKAT

ŠABAT 5. SRPNJA 2025. - 9. TAMUZA 5785.

Postoji golem broj rasprava i komentara o događaju zabi-
lježenom u našoj paraši, koji je Mojsiju i Aharonu onemogu-
ćio ulazak u *Erec Jisrael*. Riječ je o priči o *Mei Meriva*, odno-
sno Vodama svađe.

Rambamov komentar – predstavljen u četvrtom poglavlju
njegova djela *Shemona Perakim* – usredotočuje se na negati-
vne posljedice Mošeova iskazivanja gnjeva. Svaki aspekt
njegova komentara iznimno je poučan.

Prvo, Mojsijev izljev bijesa bio je ozbiljan propust u kara-
kteru, pogotovo s obzirom na njegovu uzvišenu poziciju.
Takav previd za osobu Mošeova kalibra – čiji se svaki po-
stupak pomno promatrao i od kojeg se učilo kao mjerila koje
su drugi željeli slijediti – djelovao je, prema Rambamovim
riječima, kao *hilul Hašem*, odnosno oskrvrnuće B-žjeg imena.
To je definirano u Talmudu (*Joma 86a*) i kodificirano u Ram-
bamovom *Mišne Tora* (*Jesodei Hatora 5:11*):

"Ima i drugih stvari koje su bile uključene u *hilul Hašem*, iako
same po sebi nisu ni među zapovijedima koje su obvezne
ni među zapovijedima koje zabranjuju; na primjer, kada ve-
liki čovjek, poznat po svom učenju i pobožnosti, učini nešto
zbog čega će ga javnost sumnjičiti, iako takva djela nisu pri-
jestupi, on je ipak počinio *hilul Hašem*. Na primjer: ako nešto
kupi i ne plati odmah, iako ima novca i prodavači potražuju
od njega, a on ih zavlaci; ili ako se odaje lakomislenosti, ili
jede i pije s neukima i među njima, ili ako način na koji raz-
govara s bližnjima nije uljudan, ili ako ih ne primi srdačno,
već se ponaša kao netko tko traži prepirku i iskazuje gnjev.
U takvim i sličnim stvarima, sve mjereno mjerilom veličine
takvog učenjaka, mora se posebno paziti i postupati znatno
bolje nego što to zakon zahtijeva."

Drugo, kako Rambam primjećuje, B-g zapravo nije bio ljut
na židovski narod. Da, kada smo bili žedni, postali smo ner-
vozni i žalili se, ali B-g na to nije pokazao nikakvu stvarnu
ljutnju ili frustraciju; jednostavno je rekao Moše da nam da
ono što smo tražili. Bez sumnje, B-g je razumio da nam je
voda zaista potrebna, i budući da je potreba bila stvarna, a
zahtjev razuman, B-g nas nije ukorio zbog toga što smo to

izrazili na iritantan ili odbojan način.

Ovo je duboko poučno. Često primamo pritužbe. Naš
odgovor na te pritužbe trebao bi više uzeti u obzir sam
problem nego način na koji je izražen. Kada se mi žali-
mo, moramo paziti da to izrazimo pažljivo i s poštova-
njem, dok kad smo primatelji pritužbi, trebali bismo se
usredotočiti samo na izneseni problem, a ne na način
na koji je iznesen.

Na kraju, B-g opisuje Mojsija kao "*merisem pi*", što Ram-
bam tumači kao mijenjanje B-žje riječi i poruke. S obzi-
rom na Mošeov ugled, židovski narod – koji je i sam
bio zreo i duhovno sofisticiran – pretpostavljao je da je
sve što bi im rekao vjeran odraz B-žjih osjećaja prema
njima. Ako je Moše pokazao ljutnju prema narodu,
pretpostavljali su da je to zato što je B-g bio ljut na njih,
iako u ovom slučaju – kao što je gore navedeno – nije
bio. U tom smislu, Moše je pogrešno predstavio B-ga
Njegovom narodu.

Posljedice ovoga su iznimno duboke i praktične, jer se
neprestano ponavljaju u vjerskom životu. Svakoga od
nas – rabina ili rebecin, odgojitelja ili roditelja – tko stoji
kao vjerska figura ili kao onaj tko potiče vjeru unutar
svoje obitelji, smatra se da predstavlja B-ga. Kad zrači-
mo ljubavlju i ohrabrenjem, oni oko nas tako zamišljaju
B-ga. A ako umjesto toga pokazujemo bijes i frustraciju,
to se također pripisuje B-gu. Moramo predstavljati B-ga
na ispravan način, a to možemo učiniti samo ako damo
sve od sebe da odražavamo Njegove osobine – Njegova
svojstva milosrđa – prema svima kojima služimo kao
Njegovi predstavnici.

Svaki od ovih elemenata Rambamovog razumijevanja
priče sam za sebe predstavlja duboku lekciju, koja nas
vodi prema većoj osobnoj profinjenosti i dostojnosti
kao B-žjih predstavnika onima oko nas. ■

Rabbi Moshe Hauer, Tora kao način života

Kohen - prva alijsa - 17 p'sukim (19,1-17)

Čitava ova *alijsa*, te narednih 5 p'sukim bave se temom *para aduma*. (Ova 22 p'sukim iz 19. poglavlja su i Maftir za Šabat Paršat Para.) Ova *micva* obuhvaća uzimanje junice crvene dlake (junica se čak i zbog dvije crne dlake proglašava nepodesnom), bez ikakve mane (dakle, da je podesna za prinošenje na žrtveniku) te da nije nosila jaram, niti teret za potrebe ljudi. (Ako je na leđima nosila nešto za svoje potrebe, npr. deku kako je muhe ne bi napadale – još uvijek je se može uzeti.) Elazar ben Aharon bio je zadužen za pripremu ove prve *para aduma*.

"A B-g progovori Mošeu i Aharonu rekavši... *daber* (ti Moše, ne obojica, *dabru*) djeci Izraelovoj..." Jedino je Moše mogao govoriti narodu u vezi *para aduma*, koja je pomirenje za grijeh sa zlatnim teletom. Aharon je također bio uključen u epizodu sa zlatnim teletom. On nije iznio tu *micvu* narodu, niti je pripremao *para aduma*, već je to činio njegov sin. Pa ipak, *pasuk* kaže da je B-g govorio obojici, Mošeu i Aharonu. Možda se u ovome nalazi osobni ukor Aharonu... A možda i nešto posve suprotno.

Raši kaže da je za pomoćnika Kohen *gadola micva* da se brine oko *para aduma*, iako to može činiti svaki kohen. U tome što Aharon obavlja taj posao komentari uočavaju simboliku: baš kao što krava čini pomirenje (recimo to tako) za svoje mlado, tako i sin čini pomirenje za svog oca koji je u određenoj mjeri bio uključen u događaj sa zlatnim teletom.

"Uzmi *para aduma t'mima*..."

T'mima obično znači bez mane, podobna za žrtvenik. Međutim, ovdje iz riječi *t'mima* slijedi izraz "koja nema *mum* (nedostatka)", što čini pridjev *t'mima* suvišnim. Zato učimo da *t'mima* u ovom kontekstu opisuje *aduma*, i ukazuje na to da postoji zahtjev da joj dlaka bude potpuno crvena. Bez *t'mima*, krava koja je "*dindi*" mogla bi biti prihvatljiva, čak i ako ima nešto dlake koja nije crvena. Međutim to nije tako, zbog riječi *t'mima*.

Za razliku od svih *korbanot* u *Mikdašu* koje je trebalo donijeti "unutra", crvena se junica kolje i priprema "vani". Ona nije *korban*, ali ima funkciju sličnu *korbanu* (među ostalim, pomirenje). Nakon što junica bude zaklana, spali je se u cijelosti (nešto je njene krvi prethodno bilo poškropljeno prema *Mikdašu*).

Čitav proces za *para aduma* (uključujući ono što je bačeno u vatru, pepeo koji je sakupljen i način na koji se izrađuje pripravak) čini jednu pozitivnu *micvu* koja je do sada bila izvršena devet puta. Sljedeći (deseti) puta biti će to u vrijeme Mošijaha.

Osobu koja dođe u doticaj s mrtvim tijelom smatra se obredno nečistom u periodu od sedam dana. "Pripravak *Para aduma*" treba poškropiti prema kontaminiranoj osobi trećeg i sedmog dana. Bez tog postupka,

stanje obredne nečistoće trajno ostaje. Od izuzetne je važnosti uzdržati se od ulaženja u *Mikdaš* za vrijeme dok je čovjek nečist.

Namjerno kršenje kažnjava se (s Nebesa nametnutom) smrću.

S gledišta micvi

Danas, kada nema *Beit HaMikdaša*, postoje (najmanje) tri proširenja propisa o obrednoj nečistoći zbog mrtvaca.

(1) *Kohen* još uvijek mora izbjegavati doticaj s mrtvim tijelom (osim kod svojih bliskih rođaka za koje sjedi *šiva*), čak i ako je već "*tame*".

(2) Na *Har HaBajit* nije nam dopušteno stupiti na ona mjesta na kojima je stajao (ili je moguće da je stajao) *Beit HaMikdaš* i njegovo dvorište.

(3) Neki od darova *kohenu* (poput *t'ruma*, *t'rumat maaser*, *hala*) ne daju se *kohenu*, ali se "odlažu" u skladu s alternativnim halahičkim procedurama, zbog *tum'a* kako *kohena*, potencijalnog primaoca, tako i samog dara.

Zapazite da postoje darovi *kohenu* koji ne predstavljaju problem u vezi *tame*, i njih se i danas daje (npr. *Pidjon haben*).

Brojni oblici obredne nečistoće zahitjevaju uranjanje u mikve, i to je sve. Mikve vrši svaka osoba sama za sebe. No kod obredne nečistoće zbog dolaska u doticaj s mrtvim tijelom nije tako. Mikve su dio procesa očišćenja, no jednako je tako to i voda očišćenja. I to se ne može učiniti samostalno. **Mora** biti uključena još jedna osoba. Razmislite malo o tome što to znači.

(nastavak s 2. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

Levi - druga alijsa - 11 p'sukim (19,18-20,6)

Tora daje sažet prikaz procedura u vezi *para aduma*.

Zapazite da su napitku dodani cedrova grančica i izop, kao i kod spaljivanja *para aduma*. Komentari posebno značenje vide u tome što je cedar visoko stablo, a izop niski grm.

Dvojaka priroda napitka *para aduma* (da čisti nečistoga i onečišćuje obredno čistoga) broji se kao zasebna *micva*. (Neki povlače paralelu s određenim lijekovima koji mogu izliječiti bolesnog čovjeka, ali zdravi bi se od njih razbolio. *Para aduma* je jedan od naših duhovnih lijekova.)

Sljedeća tema kojom se Tora bavi je smrt Miriam u pustinji Cin, u mjesecu nisanu (10. nisan). Narod nije imao vode (*midrašim* govore o Miriaminom vrelu koje je čudom pratilo narod tijekom njihova lutanja. To je vrelo nestalo nakon smrti Miriam, jer smo zbog njezinih zasluga – budući da je pazila na Mošea pored rijeke – imali vrelo.) Narod se ogorčen žali Mošeu i Aharonu. (Običaj da se prazne spremnici vode u sobi u kojoj je netko umro dolazi od ovog niza navoda: "...i Miriam umrije ...i ne bješe vode..."

Šliši - treća alijsa - 7 p'sukim (20,7-13)

Kao odgovor na to, B-g kaže Mošeu neka uzme štap, okupi narod, te da on (Moše) i Aharon imaju pred narodom progovoriti stijeni, i iz stijene će poteći voda za potrebe naroda i njihovih stada. Moše okuplja narod i upozorava ih da će biti svjedoci još jednog B-žjeg čuda. On podiže svoj štap i dva puta udara stijenu – i iz

nje obilno poteče voda.

B-g se "razljuti" na Mošea i Aharonu što su propustili mogućnost da posvete B-žje Ime tako što će narod vidjeti da je voda potekla iz stijene nakon što joj je samo bilo rečeno. (Narod je već prethodno vidio kako voda krene iz stijene nakon što je udario po njoj.) B-g objavljuje da ni Moše niti Aharon neće odvesti narod u zemlju Izrael.

(Zbog toga što je i Aharon uključen u ovu odluku, podrazumijeva se da ga se ne smatra odgovornim za bilo kakvo sudjelovanje kod zlatnog telata – što je potrebno razjasniti. Raši kaže da nam Tora govori da bi Moše i Aharon ušli u *Erec Jisrael*, da nije bilo ovog, i samo ovog, grijeha. Zanimljivo je da Moše osobno kazuje narodu (u *D'varim*) da na njemu leži određena odgovornost za grijeh s uhodama. S druge strane, Aharon se smatra odgovornim u tom slučaju, mada je Moše bio onaj "koji je donosio odluke".)

B-žja odluka u vezi Mošea i Aharonu čini se izuzetno strogom. Komentatori ukazuju na to kao na primjer koliko B-g strogo sudi najveće između našeg naroda.

Zapažanje...

Primijetite da stijena poteče vodom čak iako joj Moše nije progovorio, kao što je B-g bio rekao. Postoje (možda) dvije mogućnosti zašto je tako bilo.

(1) Ovime je izbjegnuto *hilul Hašem* do kojega bi došlo da se čudo nije dogodilo.

(2) Moše Rabeinu je bio na tako uzvišenoj razini da je mogao kontrolirati i usmjeravati prirodu (unutar određenih granica). On je već

prethodno bio udario po stijeni da dobije vodu; ovo sada je nešto što je on u stanju učiniti.

(3) Drugi pogled na mogućnost da dođe do *hilul Hašem* (1) je da je B-g htio izbjeći da Moše bude ponižen. Narod je doživljavao da su B-g i Moše u velikoj mjeri bili, da to tako nazovemo, partneri. Kod mora, narod je povjerovao u "Hašema i Mošea Njegovog slugu". Nasuprot tome, njihovo pomanjkanje vjere se navodi kao njihovo gundanje protiv B-ga i protiv Mošea. Ovo je jedini puta da se koristi izraz *u'v'Moše*.

R'vi'i - četvrta alijsa - 8 p'sukim (20,14-21)

Moše šalje glasnike narodu Edoma. Oni prepričavaju kratku povijest Izraela i zatraže pravo da prođu kroz edomsku zemlju. Zahtjev bude odbijen. I drugi pokušaj da dobiju pravo također je oštro odbijen. Narod Izraela mijenja svoj pravac putovanja kako bi izbjegao sukob s Edomom (na B-žju zapovijed).

U svom zahtjevu da prođu kroz edomsko područje, Mošeovi glasnici izjavljuju da narod "neće piti vode iz vrela". Raši kaže da bismo očekivali od Tore da kaže "vode iz spremnika". Raši objašnjava da je Edom posjedovao spremnike – a mi smo imali čudesno vrelo (kao i manu za hranu). Ono što smo mi ponudili Edomu bilo je da zarade od toga što će nam prodavati hranu i vodu. Nama nisu bili potrebni njihovi hrana i piće, no to je bila ponuda koju je bilo ispravno iznijeti. Raši veli da kada odsjedamo u konačištu, trebamo jesti obroke koje konačište nudi, umjesto da jedemo hranu koju smo donijeli sa sobom. Time se povećava dobit hotelijera.

(nastavak s 3. stranice) **OU Israel's Torah Tidbits: Alija po Alija**

Hamiši – peta aliya – 17 p'sukim (20,22-21,9)

Narod putuje od Kadeša do Hor HaHar. Tamo će Aharon umrijeti. Moše sa sobom na goru uzima Aharona i Elazara, te se tamo odjeća *Kohen gadola* prenosi s Aharona na njegovog sina i nasljednika. **Sav** narod 30 dana žaluje zbog Aharonove smrti. Komentari ističu da je Aharonova smrt imala neke elemente kojih nije bilo prilikom Mošeove smrti. Kada vidimo da njegov sin nastavlja njegovim stopama, i da ga sav narod voli, to daje posebnu dimenziju punini Aharonova života.

Midraš kaže da su nebeski oblaci koji su štitili narod, otišli nakon Aharonove smrti.

Sada možemo vidjeti da je svako čudo u Midbaru bilo povezano s jednim od naših vođa: s Mošeom mana, s Aharonom oblaci, a s Miriam vrelo.

Ovo ih je učinilo izloženima napadu Emorejaca. Izrael se napadu uspješno odupro. Narod se zatim, umoran od svojih dugotrajnih putovanja, još jednom žali B-gu i Moše. Njihova žalopojka u sebi nosi ogromno nepoštovanje prema B-žjem čudu mane. Za to su bili kažnjeni napadom "vatrenih" (otrovnih) zmija koje su ugrizle mnogo ljudi, i prouzročile brojne smrti. Narod se pokajao i tražio Mošea da se moli B-gu da ih poštedi toga. B-g je rekao Moše da od bakra (bakar je izabrao Moše, i to je bila igra riječi) načini zmiju i nasadi je na vrh štapa, tako da bi svatko tko bi je pogledao (odnosno upravio svoje oči i srce B-gu) preživio. (Vrlo je vjerojatno da je medicinski znak – kaducej, tzv. Eskulapov štap – zasnovan na ovoj epizodi iz Biblije.)

Mišna je u P'sahim (4,9) zabilježila različite stvari koje je Hizkijahu HaMeleh učinio, i za njih bio pohvaljen ili ne. On je uništio bakrenu zmiju i učenjaci odobravaju njegov čin. Narod ju je zloupotrebjavao i nije je razumio.

Šiši – šesta aliya – 11 p'sukim (21,10-20)

Narod nastavlja svoje putovanje, i stiže u mjesto poznato kao "Vrelo". To je bio još jedan značajan događaj povezan s vodom. S fizičke točke gledišta, voda je daleko najvrednija "roba" lutalačkog naroda. Na duhovnoj razini, voda predstavlja Toru i sam život. Zabilježena je "Pjesma o Vrelu", kratka ali predivna pjesma koja naglašava koliko je voda dragocjena. Njene riječi prepune su simbolike i aluzija.

Š'vi'i – sedma aliya – 16 p'sukim (21,21-22,1)

Dok se Izrael približava zemlji Emorejaca, izneseni su zahtjevi za pravo na prolaz. Ne samo da su ti zahtjevi odbijeni, već Emorejci šalju vojsku ususret Izraelu. Izrael u potpunosti pobjeđuje kralja Sihona, te osvaja zemlju Emorejaca i Hešbona. Daljnje bitke rezultiraju s još više Emorejske zemlje. Og, kralj Bašana, također bude poražen, kao što je B-g obećao.

Ovo je verbalno prikladno da bude uvodna riječ.

Važno je primijetiti da vojna moć Izraela nije apsolutna, niti su njihove vojne mogućnosti neograničene. Izrael se bori protiv onih za koje im B-g kaže da se s njima sukobi, i ne upuštamo se u borbu s bilo kime za koga nam B-g zabranjuje. Sasvim je nebitno da li je Edom snažniji ili slabiji od Emorejaca. Mi se nismo

upustili u bitku s ovim posljednjima, niti izbjegli borbu s prvospomenutima iz vojnih razloga. B-g je Onaj koji vodi glavnu riječ. Ovo uvijek moramo imati na umu, a pomoglo bi kada bi to znali i naši neprijatelji. Ironično je da se čini kako naši neprijatelji ponekad vjeruju u B-žju ulogu u tim stvarima, dok mi pokatkad izgleda da tvrdo glavo odbijamo Njegovu ulogu.

Raši objašnjava zašto je B-g morao reći Moše da se ne boji zaratiti s Ogom. Og je bio jedini koji je preživio potop (pored Noaha i onih koji su bili s njime), i on je bio taj koji je rekao Avrahamu da je njegov nećak Lot zarobljen. Možda je stekao dovoljno zasluga da se odupre Izraelcima. B-g je rekao Moše da ne brine.

Vojne pobjede Izraela u Midbaru, pred kraj razdoblja lutanja, imale su velik značaj za moral naroda, u trenutku kada su pred njima bile još godine mnogih bitaka nakon prelaska rijeke Jordan u *Erec Jisrael*. U Midbaru, oni su dobili priliku iskusiti B-žja obećanja i moć.

Završni *pasuk* nam kaže da je Izrael putovao i stigao u Arvot Moav – to je njihova posljednja stanica prije ulaska u *Erec Jisrael*.

Primijetite značaj prethodne rečenice. Četiri preostale *sedre* u Bamidbar i svih 11 *sedri* u *D'varim* još se nalaze pred nama, a mi smo već u Arvot Moav. *Mas'ej* će nam dati kratak siže lutanja, no sa završetkom *Hukata*, mi smo stigli na prag *Erec Jisraela*. Sjetite se da smo još tamo u *Mikec* napustili Zemlju i otišli u Egipat. Sada se pripremamo za povratak.■

Teme za razmatranje uz šabatni stol

Veliki proroci: poslušni ili neovisni?

Koji je prorok na višoj razini: onaj koji jednostavno slijedi B-žanske zapovijedi ili onaj koji poduzme inicijativu bez prethodne konzultacije s Hašemom?

- U pokušaju da razotkrije grijeh Mošea i Aharona u Mei Meriva, R. Y Albo ukazuje da su oni trčali do Šatora sastanka da bi se konzultirali s Hašemom, a nisu odmah ugušili mrmljanje naroda pozivajući čudo na vlastitu ruku. On tvrdi da je uzrok tome bio nedostatak vjere u jedno od središnjih načela Tore, prorokovu moć da djeluje van okvira prirodnog.
- Što u tekstu podržava ovu sugestiju? Slažete li se da je odlazak u Šator sastanka bio sporan? Kada je konzultacija prikladan odgovor na krizu? Kada je bolje preuzeti stvari u svoje ruke?
- Može li prorok doista učiniti čudo sam od sebe? Koje prim-

jeri iz Tanaha mogu to sugerirati? Jesu li svi proroci jednaki u tom pogledu?

Sihon i Og: Pričanje i prepričavanje

Izvorni opis pobjede nad Sihonom i Ogom u Bemidbaru bitno se razlikuje od Mošeovog prepričavanja u Devarim.

- Usporedite dva opisa i navedite razlike. Koje se točke pojavljuju samo u Bemidbaru? Koje su pojedinosti istaknute u Devarim? Kakvu poruku Moše pokušava prenijeti naciji u Sefer Devarim, što ga potiče da prepriča priču na način na koji on to čini?
- Kako se Mošeova poruka u prepričavanju bitke sa Sihonom odnosi na sveukupne ciljeve njegovog povijesnog govora u početnim poglavljima Sefer Devarim, a osobito na njegovo prepričavanje fijaska sa špijunima?
- Je li problematično reći da Moše namjerno radi preinake

povijesti u svrhu promicanja svog plana?

Kritiziranje Mošea

- Komentari istražuju gotovo svaku riječ priče o Mošeu kada udara stijenu u Mei Meriva da bi utvrdili gdje je pogriješio i zašto je tako teško kažnjen. Dakle, Moše je optužen za sve, od nedostatka vjere (Rašbam) do pretjeranog gnjeva (Rambam) i lošeg vodstva (Avvat Nefesh). Raši i drugi ga uz to optužuju da nije posvetio Hašemovo ime, te da je naveo narod da posumnja u Hašemove sposobnosti.
- Možete li dati dokaze koji podupiru svaku od gore navedenih mogućnosti? Koja vam se čini najuvjerljivija i zašto? Koji od predloženih grijehova bi opravdao oštru kaznu koju je Moše dobio?
- Pokazuje li Moše još negdje bilo koju od gore navedenih problematičnih osobina? Zašto nije u tim slučajevima bio kažnjen?
- Iako naše poglavlje jasno svjedoči da je Moše pogriješio, da li je problematično sugerirati konkretnu kritiku o Mošeovom vodstvu koju tekst ne navodi jasno? Hoćemo li staviti Mošea na pijedestal i pokušati opravdati bilo koju uočenu pogrešku, ili je legitimno pripisati mu neke ljudske slabosti? ■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Menachem Leibtag:

Hukat: Kada se dogodila epizoda Mei Meriva?

Ovaj šnur ljubaznošću je ustupio The Tanach Study Center u spomen na Rabbi Abrahama Leibtaga

Kako (i gdje) su Bnei Jisrael proveli svojih 38 godina u pustinji? Većina nas bi odgovorila: 'lutajući negdje po pustinji'. Ipak, čini se da u Paršat Devarim postoji precizniji odgovor; odgovor koji bi mogao radikalno promijeniti naše razumijevanje određenih događaja koji se odvijaju u Sefer Bamidbar.

Kako bi istražili ovu mogućnost, ovaj šnur će se posvetiti pažljivom čitanju nekoliko pesukim u Paršat Devarim i usporediti ih s njihovim paralelnim izvorima u Sefer Bamidbar.

[Za praćenje šiura, svakako ćete trebati imati pri ruci Tanah; zapravo bilo bi vrlo korisno da koristite dva Tanahim (i "mikraot gedolot").]

Uvod

Gotovo svi uzimaju zdravo za gotovo da se epizoda s Mei Meriva događa 40. godine. Razlog za to je prilično jednostavan - Mei Meriva se događa odmah nakon Miriamine smrti (vidi Bamidbar 20:1), a Miriam je umrla u prvom mjesecu ČETRDESETE godine - zar ne?

Provjerimo ovu pretpostavku još jednom, tako što ćemo pobliže pogledati taj pasuk u Paršat Hukat:

"I Bnei Jisrael [cijela zajednica] su stigli u MIDBAR CIN prvog mjeseca, i ljudi su se smjestili u Kadešu, tamo je Miriam umrla i bila pokopana." (20:1)

Zapazite da nam je samo rečeno da se to dogodilo u prvom mjesecu, ali se godina uopće ne spominje! Zašto onda svi pretpostavljaju da se radi o ČETRDESETOJ godini?

Većina klasičnih komentatora bavi se ovim pitanjem. Počnimo s Rašbamovim objašnjenjem (na 20:1):

"I Mirjam je ondje umrla: prvog mjeseca na kraju ČETRDESET godina - jer Aharon je umro petog mjeseca četrdesete godine, kao što [izričito] stoji u Paršat Masei."

Rašbamova logika je sasvim jasna. Budući da kasnije u ovom istom poglavlju saznajemo o Aharonovoj smrti (vidi 20:22-29), i budući da Paršat Masei izričito navodi da je Aharon umro u petom mjesecu ČETRDESETE godine - iz tog razloga pretpostavljamo da je Miriam umrla (četiri mjeseca ranije) tijekom te ISTE godine.

Imajte na umu da se Rašbamova pretpostavka temelji na "paršanutu" (egzegezi), a ne na "masoretu" (tradiciji).

[Drugim riječima, Rašbam ne kaže da imamo predaju koja govori da je Miriam umrla 40. godine, nego da se taj datum može zaključiti iz pesukim. Stoga, ako korištenjem istih alata "paršanuta" [tj. pažljivim proučavanjem svih uk-

ljučenih pesukim] dođemo do drugačijeg zaključka, dopušteno je predložiti (i razgovarati i raspravljati) i druge mogućnosti - poznatije kao "la'asok b'divrei Tora"/ "v'akmal"]

IBN EZRA u svom perušu (na 20:1) odmah prelazi na stvar:

"U prvom mjesecu: U ČETRDESETOJ GODINI. I (tako) vidite da nema ni priče niti proročanstva u Tori osim u PRVOJ godini i u ČETRDESETOJ godini."

Ibn Ezra daje vrlo hrabru izjavu. Tvrdi da od trenutka kada je B-g odredio kaznu od četrdeset godina (nakon het haMeraglim) Humaš je stavljen u 'komu' na 38 godina, nema priča, nema micvot - ne učimo ništa sve do četrdesete godine, a ti događaji počinju ovdje u 20. poglavlju!

[Netko bi se mogao zapitati u vezi s pričom o Korahu za koju se čini da se odigrala u međuvremenu, ali prisjetimo se da sam Ibn Ezra tvrdi da je ta pripovijest 'van redosljed' i smješta je PRIJE nego što su Bnei Jisrael otišli sa Har Sinaja! Vidi i njegov peruš na Bamidbar 16:1 kao i Rambanovo pobijanje.]

Međutim, Ibn Ezra ovdje ne objašnjava kako dolazi do tog zaključka. [Vratit ćemo se mogućem izvoru kasnije u šiuru, ali najvjerojatnije bi on objasnio kao što to radi Rašbam.]

Također se RAMBAN slaže da su Bnei Jisrael prvi puta stigli u Midbar Cin četrdesete godine. [Kasnije ćemo vidjeti kako on i zašto raspravlja o ovome s Ibn Ezrom.] Ali najvažnije je kako on zaključuje svoj piruš na 20:

"Ali ovaj KADEŠ se nalazi u MIDBAR CINU, i [Bnei Jisrael] su tamo stigli ČETRDESETE godine, i tamo je Miriam umrla, i pesukim su POSVE JASNI!"

[Imajte na umu da je "girsu" u Torat Chaimovom Rambanu "u'mikraot mfurašim HEIM" dok u Chavelovmo izdanju stoji: "u'mikraot mfurašim ŠAM"!]

Sada nam Ramban kaže da su pesukim posve jasni, ali ne kaže na koje pesukim misli!

[Primijetite opet kako ni Chavelov Ramban niti Torat Chaim ne daju bilješku koja bi objasnila o kojim pesukim Ramban govori (iako biste to očekivali).]

Najvjerojatnije Ramban misli na pesukim u Mošeovom prvom govoru u Sefer Devarim. Zapravo, u HIZKUNIJEVOM paralelnom objašnjenju (na 20:1/ on se slaže da su stigli u Midbar Cin u četrdesetoj godini), on pokušava pomiriti ove pesukim s paralelnim pesukim u Paršat Masei i u Sefer Devarim.

[Predlažem da pogledate tog Hizkuniya, ali NAKON što se upoznate s tim izvorima.]

(nastavak s 6. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Hukat: Kada se dogodila epizoda Mei Meriva?**

Da bismo shvatili na što Ramban misli, prvo moramo napraviti korak natrag i pokušati slijediti tok događaja, a zatim napraviti popis svih povezanih izvora u Humašu koji opisuju ovu dionicu putovanja Bnei Jisrael.

Gdje su do sada bili?

Gdje su Bnei Jisrael bili prije nego što su stigli u KADEŠ Midbar Cin (u 20:1)? Idemo se vratiti malo unatrag da to shvatimo.

Prethodna priča u Sefer Bamidbar bila je događaj s Korahom. Ali nigdje u toj priči nije rečeno GDJE se ta priča dogodila. [To je ono što Rambanu i Ibn Ezri omogućuje da raspravljaju o tome.] Stoga se moramo ponovno vratiti na priču o "meraglim" u Paršat Šlah koji se dogodio u KADEŠ BARNEI.

Drugim riječima, posljednje MJESTO (u Humašu) prije Mirjamine smrti na kojem su 'uočeni' Bnei Jisrael bilo je u KADEŠ BARNEI. Ali Tora nam nikada ne kaže KADA su napustili Kadeš Barneu, i što su radili (i koliko su dugo putovali) dok nisu stigli u Midbar Cin!

Međutim, ako se vratimo na priču o "meraglim", možemo iznijeti vrlo snažan dokaz da mora da su vrlo brzo nakon toga napustili Kadeš Barneu. Podsjetimo se da im B-g odmah nakon het haMeraglim zapovijeda da napuste Kadeš Barneu i zapute se NA JUG:

"... Amalečani i Kanaanci smješteni su u dolini, SUTRA se okrenite i otputujte u pustinju prema Crvenom moru." (14:25)

Unatoč ovom upozorenju "ma'apilim" svedno su odlučili napasti (i bivaju poraženi/vidi 14:39-45), ali taj poraz ne bi bio razlog da Bnei Jisrael ostanu u Kadeš Barnei. Taj bi incident bio samo dodatni razlog da otputuju u pustinju - na jug - DALJE od Erec Kanaana. Kada bi ostali u blizini Kadeš Barnee, postojao bi strah od napada Kanaanaca koji su najvjerojatnije već na oprezu zbog 'glasi-na' o planu Bnei Jisrael da osvoje 'njihovu' zemlju.

Sada se Paršat Šlah zaustavlja upravo ovdje bez da nam kaže jesu li, kada ili kako otišli iz Kadeš Barnee; ali prema "pšatu", na temelju 14:25 (gore citirano), slobodno možemo pretpostaviti da su odmah otišli, baš kao što im je B-g naredio!

Kako nastavlja Sefer Bamidbar, sljedeći put kada je zabilježeno utaborenje to je u Paršat Hukat, kada Bnei Jisrael stignu u Kadeš Midbar Cin (vidi 20:1). Što se dogodilo u međuvremenu. Koliko je godina prošlo? Jesu li putovali do (ili prema) Crvenom moru kako im je B-g naredio?

Barem djelomične odgovore na ova pitanja nalazimo u Paršat Masei i u Sefer Devarim.

Putovanje sa 18 zaustavljanja u Paršat Masei

Paršat Masei daje detaljan popis putovanja Bnei Jisrael

kroz pustinju (vidi 33:1-49). Iako taj izvještaj spominje brojne lokacije koje se ne spominju nigdje drugdje u Humašu (i preskače mnoge lokacije koje se spominju - kao što je sama Kadeš Barnea!) - svedno će biti od pomoći za našu raspravu.

Uzmimo Paršat Masei jer bilježi putovanje Bnei Jisrael od Har Sinaja (vidi 33:16). Sa Sinaja putuju u Kivrot HaTa'avu, zatim u Hacerot, a zatim u Ritmu. Kivrot HaTa'ava i Hacerot već su bili spomenuti u Paršat Bha'alotha (vidi 11:34-35), ali Ritma nije. Međutim, Paršat Behaaloteha nam govori da su se zatim utaborili u Midbar Paran (vidi 12:16), a odatle je Moše poslao meraglim (vidi 13:3) iz područja poznatog kao KADEŠ BARNEA u Midbar Paran.

[Paršat Šelah nikada ne spominje samu Kadeš Barneu, ali svugdje drugdje u Humašu kada se spominje het haMeraglim, izričito se navodi KADEŠ BARNEA - vidi Bamidbar 32:8 i Devarim 1:3,19; 2:14; i 9:23! Najvjerojatnije se "Kadeša" spomenuta u 13:26 odnosi na (i skraćeni je naziv) Kadeš Barneu.]

Stoga hazal poistovjećuju Ritmu s Kadeš Barneom, a njezino 'novo ime' odražava događaje koji su se tamo dogodili (vidi Raši 33:18). Zatim Paršat Masei spominje dodatnih 18 zaustavljanja od Ritme dok Bnei Jisrael ne stignu u Midbar Cin (vidi 33:18-36), koja nisu spomenuta nigdje ranije u Sefer Bamidbar.

[Sada možete pročitati prvi dio Hizkuniya na 20:1 i bolje razumjeti o čemu govori.]

Među 18 lokacija nalazimo Jotvat i Ecion Gaver, mjesta koja su gotovo sigurno negdje u JUŽNOM Negevu, ne daleko od Crvenog mora (tj. u blizini Eilata). Najvjerojatnije je ovo putovanje NA JUG bilo ispunjenje B-žje zapovijedi da se ode iz Kadeš Barnee prema Crvenom moru (vidi ponovno 14:25).

Zatim nam Paršat Masei govori da Bnei Jisrael putuju iz Ecion Gavera i dolaze u Kadeš Midbar Cin (vidi 33:36-38/usporedi s 20:1), ali nam ne govori koje su godine stigli.

[Međutim, sasvim je jasno da oni ODLAZE IZ Kadeš Midbar Cin u četrdesetoj godini, jer iz Kadeša putuju u Hor HaHar da pokopaju Aharona - a taj događaj se zasigurno zbog 40. godine kako svjedoči i sam pasuk (33:38) .]

Dakle, je li Kadeš Midbar Cin bila POSLJEDNJA stanica nakon dugog 38-godišnjeg putovanja kroz pustinju, ILI je Kadeš Midbar Cin bilo DUGO zaustavljanje gdje su Bnei Jisrael možda proveli VEĆINU godina dok su čekali da prva generacija pomre?

Uđite u Paršat Devarim!

Podsjetimo se da Moše Rabeinu u svom prvom govoru u Sefer Devarim (poglavlja 1-4) objašnjava zašto je prošlo četrdeset godina otkako su Bnei Jisrael TREBALI ući. Sto-

(nastavak sa 7. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Hukat: Kada se dogodila epizoda Mei Meriva?**

ga, prvi dio tog govora uključuje priču o het haMeraglim, jer je to bio primarni razlog za četrdesetogodišnje odlaganje.

Hoće li pravi 'Kadeš', molim vas, ustati

Ta priča izričito kaže da su meraglim poslani iz KADEŠ BARNEE (vidi 1:19), a uključuje i B-žu zapovijed da Bnei Jisrael moraju odmah otići i otputovati natrag u pustinju prema Crvenom moru (vidi 1:40). Ali nakon priče o "ma'apilim" (vidi 1:41-45) ima jedan mali, ali vrlo važan pasuk:

"va'tešvu ba'KADEŠ jamim rabim, kajamim ašer ja'šavtem." [I boravili ste (ili sjedili) u KADEŠU mnogo dana - kao dana kada ste ondje boravili (ili sjedili). (1:46)]

[Obratite pažnju na poteškoće s prevođenjem ovog pasuka! Vidite na primjer JPS i njegovu bilješku.]

Pa na koji KADEŠ se odnosi ovaj pasuk? Dva su 'kandidata':

1. KADEŠ BARNEA - odakle su poslani meraglim
2. KADEŠ MIDBAR CIN - gdje se odvijala priča o Mei Merivi

Ali na temelju naše gornje analize, to NE MOŽE biti Kadeš Barnea! Uostalom, B-g im je naredio da NAPUSTE Kadeš Barneu - "mahar" - SLJEDEĆI DAN. Zašto bi onda ostali tamo dugo vremena?

[Ne može biti da je to zato što su ma'apilim izgubili bitku, budući da je taj poraz samo razlog više da se povuku na sigurnije mjesto podalje od toga. Najvjerojatnije su Kanaanci čuli glasine o predstojećem napadu Bnei Jisrael i sada kada su utaboreni tako blizu [Kadeš Barnea graniči s Erec Kananom (vidi Bamidbar 34:4)] - B-g im zapovijeda da se odu na jug radi vlastite sigurnosti. Inače će biti napadnuti, a B-g više nije 's njima' da ih zaštiti u borbi.]

Pa zašto skoro svi komentatori objašnjavaju da KADEŠ ovdje označava KADEŠ BARNEU? [vidi Ibn Ezra & Hizkuni]

Uostalom, u ovom istom poglavlju Kadeš Barnea već je dva puta spomenuta (vidi 1:3 & 1:19 i 2:14) i svaki puta punim imenom KADEŠ BARNEA! Zašto bi je onda Moše sada nazvao jednostavno KADEŠ - pogotovo kada postoji druga lokacija koja se zove KADEŠ (tj. Kadeš Midbar Cin) koju se uvijek naziva jednostavno KADEŠ?!

Događaji od Meraglima do Arvot Moav

Najvjerojatnije, razlog zašto svi objašnjavaju ovaj KADEŠ kao KADEŠ BARNEU je neposredni kontekst ovog pasuka.

[Prije nego nastavite, morate sami pregledati 1:40->2:14 i pokušati pratiti tok. Usporedite ih s paralelnim izvještajem u Bamidbar 20:14->21:4, a posebno 20:16 & 21:4! Obratite pažnju

i na Devarim 2:14.]

Pratimo tok:

- Priča o het haMeraglim (1:19-40)
- B-ža zapovijed da NAPUSTE Kadeš Barneu -> Jam Suf (1:40)
- "Ma'apilim" su poraženi, Bnei Jisrael plaču (1:41-45)
- ** I NASTANILI STE SE U KADEŠU MNOGO DANA (1:46)
- "Tada smo se okrenuli i otputovali u PUSTINJU prema JAM SUFU, kako nam je B-g ZAPOVIJEDIO, i kružili smo oko Har Seira mnogo dana". (22:1 / ovaj pasuk je KLJUČAN)

Posljednji pasuk koji smo citirali KLJUČ je za razumijevanje onoga što se dogodilo, [i to je najvjerojatnije ono na što je Ramban mislio kada je rekao "haMikraot mefurašim"].

Kao što Hizkuni (na 2:1) objašnjava - putovanje opisano u ovom pasuku je upravo istih 18 zaustavljanja opisanih u Paršat Masei od Ritme do Kadeš Midbar Cin. Najvjerojatnije je do ovog zaključka došao iz sljedećeg razloga:

S obzirom da je B-g zapovjedio Bnei Jisrael da otputuju prema Jam Sufu u 1:40, jedino ima smisla da ovaj pasuk opisuje KAKO su Bnei Jisrael ispunili ovu zapovijed. Zapravo, pasuk izričito kaže "kako nam je B-g zapovjedio" (2:1) - dakle, njegova zapovijed u 1:40. Nadalje, to je putovanje trajalo "mnogo dana" - stoga se savršeno podudara s putovanjem od 18 stanica od Ritme do Kadeša kako je opisano u Paršat Masei. Ako je tako, onda KADEŠ koji se spominje u prethodnom pasuku (1:46) NE MOŽE biti Kadeš Midbar Cin, budući da Bnei Jisrael tamo još nisu stigli, budući da tamo stižu tek nakon putovanja opisanog u 2:1. Prema tome, KADEŠ u 1:46 mora biti KADEŠ BARNEA, i čini se da su Bnei Jisrael ostali dugo vremena u Kadeš Barnei, najvjerojatnije osjećajući se prilično shrvanima događajima s meraglim i ma'apilim.

Ali što je s B-žjom zapovijedi "mahar, pne u'su lahem" (1:40)? Zar nisu trebali odmah otići?

S druge strane, 2:1 mora da govori o putovanju od 18 stanica, jer je to jedino putovanje kada Bnei Jisrael putuju 'mnogo dana' u smjeru Jam Sufa. [Nije li?]

Stoga svi komentatori preferiraju ovo objašnjenje 2:1, i radije previđaju problem s "mahar" (u 1:40) - te zato KADEŠ u 1:46 mora biti KADEŠ BARNEA i stoga, oni dolaze u Kadeš Midbar Cin tek u četrdesetoj godini.

[Gotovo sam siguran da su ovako svi rišonimi razumjeli ove pesukim, ako je netko čuo drugačije objašnjenje - molim da mi piše.]

(nastavak s 8. stranice) **Rabbi Menachem Leibtag: Hukat: Kada se dogodila epizoda Mei Meriva?**

Ne brzajmo!

Međutim, postoji jedna mala 'šupljina' u ovom tumačenju. Pretpostavka da se 2:1 odnosi na putovanje s 18 zaustavljanja temeljila se na dvije vrlo jake poante:

1. Putovali su na jug do Jam Sufa/to je bilo samo jednom.
2. Kao što je B-g naredio / u 1,40

Ali može se raspravljati o obje ove točke. [Malo je komplicirano, stoga pažljivo pratite sa svojim Tanahom u ruci.]

Obratite pažnju na to kako sljedeći skup pesukim u Sefer Devarim (vidi 2:2-8) upućuje na PRIJAŠNJE putovanje opisano u 2:1. Objasnimo kako:

"Tada mi je B-g rekao govoreći: Predugo ste kružili ovom gorom - okrenite se na SJEVER. I zapovjedi narodu govoreći: Sada prolaziš duž granice svog brata Esava... tada smo prošli kroz zemlju 'bnei Esav' duž puta ARAVE od Eilot & Ecion Gaver, a zatim smo prošli Moav... dok nismo stigli do Nahal Zareda." (vidi 2:2-14)

Dakle, ovo putovanje NE MOŽE biti ono putovanje s 18 zaustavljanja od Ritme do Kadeša, jer ovo putovanje završava u Transjordaniji, u zemlji Moava. Zapravo, ovo je posljednje putovanje na kraju četrdesete godine kada Bnei Jisrael prolaze kroz Seir, Moav i Amon i bore se sa Sihonom & Ogom te se utabore u Arvot Moav. Drugim riječima, ovo nije putovanje iz 33:16-36 u Paršat Masei, već je to zadnja dionica putovanja opisanog u Paršat Masei, tj. 33:40-49, NAKON što odu iz Kadeš Midbar Cin.

A ako je putovanje opisano u 2:2-13 putovanje od Kadeš Midbar Cin do Arvot Moav, onda (na temelju njegovog konteksta) takvo mora biti i putovanje opisano u 2:1!

A ako 2:1 opisuje ovu posljednju dionicu putovanja, KADEŠ spomenut u 1:46 mora biti Kadeš Midbar Cin - baš kao što mu ime kaže!

Ali što je s naša dva sidra? Kako se ova posljednja dionica putovanja može smatrati putovanjem PREMA JAM SUFU, i kako se o njoj može govoriti kao o "kako nam je B-g naredio" (vidi 2:1)?

Odgovor je jednostavan. Vratite se na Paršat Hukat i paralelni izvještaj o odlasku Bnei Jisrael iz KADEŠ Midbar Cin:

"I Moše je poslao glasnike iz KADEŠA kralju Edoma govoreći: ... sada smo u Kadešu - gradu na tvojoj granici - dopusti nam da prodemo tvojom zemljom..." (vidi Bamidbar 20:14-21)

Ali Edom [=bnei Esav] nije dopustio Bnei Jisrael da prođu. No, B-g im je ZAPOVIJEDIO da ne napadaju Edom, već umjesto toga da IDU OKOLO zemlje Edom putujući

južno PREMA JAM SUFU, a zatim prijeđu ARAVU prema istoku te zatim skrenu na sjever prema Moavu!

I to je upravo ono što nam Paršat Hukat govori u sljedećem poglavlju:

"I napustili smo Hor HaHar (pored Kadeša), i putovali smo PREMA JAM SUFU, da ZAODIĐEMO zemlju EDOM..." (21:4) [Odatle su putovali na sjever (vidi 21:10-20) kroz Moav itd. završivši u Arvot Moav. Usporedite ovo putovanje s drugom dionicom u Paršat Masei (33:38-48/vidjet ćete da je to isto putovanje!)]

I evo, nalazimo DRUGO putovanje, koje je zapovjedio B-g, gdje Bnei Jisrael putuju PREMA JAM SUFU i ZAOBILAZE HAR SEIR. To je putovanje, opisano u Paršat Hukat i detaljno u Paršat Masei (33:38-48) na koje bi se Devarim 2:1 vrlo lako moglo odnositi! I stoga, ovo DRUGO putovanje također ispunjava oba gore spomenuta kriterija ("derek Jam Suf" i "kao što je B-g naredio") - i KADEŠ u 1:46 još uvijek može biti KADEŠ Midbar Cin - i svi pesukim funkcioniraju savršeno!

Konačni dokaz da su Bnei Jisrael morali odmah napustiti Kadeš Barneu i da tamo nisu predugo čekali je iz Devarima 2:14:

"I dana koje smo putovali od KADEŠ BARNEE do NAHAL ZAREDA (granice s Moavom) bilo je 38 GODINA..."

Ovaj pasuk izričito navodi da su Bnei Jisrael OTIŠLI IZ Kadeš Barnee 2. GODINE, i prema tome, nisu mogli ostati ondje "jamim rabim" [što podrazumijeva mnogo godina / vidi Breišit 24:55].

Zaključak / i par napomena

Dakle, "l'mai nafka minah" - u čemu je onda razlika u tome kada su Bnei Jisrael prvi put stigli u KADEŠ.

Ako shvatimo da oni u Kadeš Midbar Cin stižu tek 40. godine, Mei Meriva se zbiva 40. godine i njome započinju događaji te posljednje godine, a Miriam umire u dobi od preko 130 godina!

Ako razumijemo da su oni mogli stići u Kadeš Midbar Cin tek nekoliko godina nakon het haMeraglim, tj. nakon putovanja natrag prema Jam Sufu i 18 zaustavljanja, a zatim nazad na sjever do Kadeša (što je moglo potrajati nekoliko godina i poslužilo je kao mjera predostrožnosti protiv daljnjih kanaanskih napada); tada se Mošeov grijeh pri Mei Meriva mogao dogoditi tek kratko nakon het haMeraglim i priče o Korahu. Ako je tako, ovo bi se tematski vrlo lijepo uklopilo s našim šiurim o Behaaloteha, Šelah i Korah, koji ukazuju na spor, ali definitivno jaz između Mošea i naroda, a time i kolaps njegove uloge vođe. [To bi također uključivalo Miriaminu smrt u dobi ispod 120 godina.]■

Rabbi Jack Abramowitz:

Tarlag - 613 zapovijedi

397. Još nikada nisam vidio crvenu kravu ...: Obaveza da se provede postupak *para aduma*

... uzet ćete si potpuno crvenu kravu ... (Brojevi 19,2)

Kao što smo bili govorili, postojale su različite vrste obredne nečistoće, i različita pravila ovisno o vrsti. "Otac otaca" obredne nečistoće bila je nečistoća uzrokovana kontaktom s pokojnikom. (Taj je izraz sličan talmudskom nazivu za leš, "*avi avos hatuma*", "otac očeva nečistoće".) Kao posebni, ekstremni oblik obredne nečistoće, nečistoća izazvana lešom zahtijevala je podjednako jedinstvenu metodu očišćenja. To je podrazumijevalo uporabu *para aduma*, crvene junice.

Para aduma bila je crvena krava - nije smjela imati ni dvije crne ili bijele dlake - stara najmanje tri godine i nikada nije smjela nositi jaram. Crvena krava bila je spaljena i njezin se pepeo koristio u procesu pročišćenja.

Odlomak Tore u kojem se govori o crvenoj junici zove se Hukas, od riječi *hok*. (Rimuje se sa "čok", ali započinje guturalnim h, kao u imenu "Bach".) *Hok* je zakon koji nema jasno, logično, ljudsko objašnjenje. Ne ubijati ili ne krasti logični su zakoni koje su usvojila sva društva. Ne jesti zajedno meso i mlijeko je *hok*. Činimo to zato jer nam je B-g to rekao. Tek iza toga, tražimo pouke koje možemo izvesti iz *hoka*, ali one nisu zakoni koje bi ljudi donijeli. *Para aduma* je najistaknutiji primjer *hoka*. Stoga se nećemo pokušati baviti njezinim temeljnim razlozima.

Velika misterija *para aduma* bila je da, dok je pepeo čistio one koje je snašao najintenzivniji oblik nečistoće, on je istodobno prenosio određen stupanj nečistoće oni-

ma koji su sudjelovali u procesu čišćenja. Kaže se da je to zbunilo čak i kralja Salomona, najmudrijeg od svih ljudi. U Propovjedniku 7,23 napisao je: "Rekao sam da ću stjecati mudrost, ali ona je daleko od mene." Kaže se da se ovaj stih odnosi na to da čak ni Salomon nije bio u stanju razotkriti tajnu *para aduma*. (Veliki učenjaci su istaknuli da mnoge stvari u prirodi mogu imati različite učinke ovisno o tome na što se primjenjuju. Stavite jaje na vatru i ono postane kruto, stavite komad leda na vatru i rezultat je sasvim drugačiji. Zašto je čokolada hrana za ljude, a otrov za pse? Naravno, ovo nam samo govori da fenomen *para aduma* nije bez presedana, ali ne i zašto se to događa.)

Prema Mišni u traktatu Para (3,5), bilo je ukupno devet crvenih junica od momenta kada je Mojsiju bila zapovijedena ova *micva*, pa sve do uništenja Drugog hrama.

Ova *micva* vrijedi u Izraelu, kada je na snazi služba u Hramu. U Mišni ona je predmet traktata Para. Kodificirana je u Mišne Tora u Hilhos Para Aduma. Ova je *micva* 113. od 248 pozitivnih *micvi* u Rambamovom Sefer Ha-Micvosu.

398. Nestalo, ali ne i zaboravljeno: Obaveza da se izvrši zakone o nečistoći pokojnika

Ovo je zakon o onome koji umre u šatoru ... (Brojevi 19,14)

399. Jedno prskanje na dan: Obaveza da se izvrši zakone o škropljenju vodom

... onaj, koji je poskropio vodom očišćenja, mora oprati odjeću ... (Brojevi 19,21) ■

Sefer Hamicvot Hakacar

Zapovijedi koje se danas mogu poštivati

kako ih je sakupio Hafec Hajim

Negativne zapovijedi

182. Negativna je zapovijed da se ne pravimo da ne vidimo izgubljeni predmet Židova, i da ga ostavimo

kao što Pismo kaže, "Nećete gledati vola ili ovce svoga brata kako skreću s puta i sakriti se od njih ... ne smijete se sakriti" (D'varim 22,1.3.). (Vidi također dio s pozitivnim zapovijedima, §69.).

Ovo je na snazi na svakom mjestu i u svako doba, kako

za muškarca tako i za ženu.

183. Negativna je zapovijed da se ne ostavi životinja Židova povijena pod svojim teretom, i ode svojim putem bez da mu se pomogne da životinju rastereti

kao što Pismo kaže, "Nećete gledati magarca ili bika svoga brata koji je pao na put i sakriti se od njih (D'varim 22,4). (Vidi također dio s pozitivnim zapovijedima, §70.).

Ovo je na snazi na svugdje i uvijek, i za muškarca i za ženu. ■

Rabbi Dr. Azriel Rosenfeld:

Šulhan Aruh

Šulhan Aruh ("postavljeni stol") skup je onih područja halahe - židovskog vjerskog prava - koja su danas primjenjiva. Sastavio ga je Rabi Yosef Karo iz Safeda (Izrael) otprilike 1560. godine, i postao je općeprihvaćen kao mjerodavan nakon što ga je Rabi Moshe Isserles iz Krakova (Poljska) oko 1570. godine nadopunio napomenama (poznatim kao Mapa - "stolnjak") iznoseći pravoreke kojih se drže aškenaski Židovi.

Dio II: Jore De'a

Poglavlje 26 - Prvorođeni

Ocu je naloženo da otkupi prvorodenog sina svoje supruge (305,1-2,17.21-22.) pod uvjetom da je dijete živo i rođeno kroz rodnicu (305,12. 23-24). Otkup se vrši osobnim davanjem novca ili pokretne imovine kao dara **kohenu** (305, 3-4,7-10. 13-16); u vezi iznosa koji treba dati vidi 305, 1.5-6., a kod slučaja sumnje vidi 305,14.25-31. Otac najprije izgovara blagoslov "... Koji nam je zapovjedio o otkupljenju sina" i "... Koji nas je održao u životu..." (305, 10). Otkup se treba obaviti čim sin bude star 30 dana, ali ne u subotu ili na blagdan (305,11); to treba učiniti čak i ako je sin umro nakon što je došao u tu dob (305,12). Ako otac nije otkupio sina, sin mora sam sebe otkupiti kad odraste; sud ga ne otkupljuje (305,10.15). Ova se zapovijed ne primjenjuje ako su ili otac ili majka **kohen** ili levit; vidi 305,18-19. To vrijedi čak i ako je sin začet prije nego što je majka postala Židovka (305,20).

Naređeno nam je da posvetimo prvorodeno muško od košer **behe-ma** i da ga damo **kohenu** (306,1). Kada je postojao Hram, on se morao prinijeti kao žrtva. Trebalo bi ga dati **kohenu** nakon što bude 30 dana star (50, za stoku) i mora se brinuti za njega do tada ili dok **kohen** ne bude dostupan (306,2-3). **Kohen** ga mora prihvatiti (vidi 306, 4) i onda ga može prodati ili dati bilo kome tko treba (vidi 306,6; 307,3). O njemu se mora brinuti sve dok ne dobije neku trajnu manu (vidi 313,5) koja bi ga učinila nepodobnim za žrtvu (306, 5), nakon čega ga može

zaklati i pojesti bilo tko (306,5) i nijedan dio nije potrebno dati **kohenu** (vidi 61,19-20); ali ako je klanje bilo nevaljano zabranjeno je izvući korist iz bilo kojeg njegovog dijela (307,2). Mana mora biti upadljiva (vidi 309, 2; 315, 5) i moraju je potvrditi tri kvalificirane osobe, koje nemaju osobnog interesa (309,2; 310,3; 312, 1-2). Ako je bila zaklana prije nego li je to učinjeno, zabranjeno je izvući korist od nje (310,1-2). Zabranjeno ju je ubiti (309, 1) ili načiniti manu na njoj (čak i indirektno; 313,1) nakon što se okoti (313,7; 319, 1). Ako je namjerno nanesena mana, ne smije je se zaklati dok ne dobije još jednu manu (313, 1-4.6). Ako dobije manu tijekom prve godine, treba je pojesti 30 dana nakon kraja godine; ako je dobije nakon prve godine, treba je pojesti u roku od 30 dana (306,7-12). Nakon što je zaklana, ne smije je se oderati u jednom komadu (307,1), a meso se ne smije javno prodavati (vidi 306, 6). Prije nego je se zakolje zabranjeno ju je strizati ili raditi s njom, a čak i nakon što uginu ili je se zakolje zabranjeno je izvući korist od bilo čega što je od nje uzeto dok je bila živa (308, 1-3). U vezi mješavina koje sadrže takve stvari vidi (308,4-5).

Prvorođeni mora biti rođen kroz rodnicu (315,2; 319,3), mora biti nalik majčinoj vrsti (vidi 315,5-6) i ne smije mu prethoditi rođenje mrtvorodenčeta (vidi 315,7). Smatra se da je rođen kada većim dijelom izađe iz rodnice; vidi 319,1-4. O dvojbenim slučajevima vidi 315,1-4; 316,1-6; 317,1-3; 318,1-5. Prvorođeni kojeg postoje dvojbe ne mora se dati **kohenu**, no u svakom drugom pogle-

du ga se mora tretirati kao da je prvorodeni (318,6). U vezi pouzdanosti o prvorodenome vidi 311,1; 314,1-11. Ako je vlasnik prvorodenoga **kohen**, on ga može zadržati (320,1). Ako prvorođeni ili njegova majka dijelom pripada ne-Židovu, zakoni o prvorodenome se ne primjenjuju (320,3-7; vidi 320,2).

Prvorodeno [muško] magare (vidi 321,23) se mora otkupiti (321,1.12); dok se to ne učini, zabranjeno je bilo kome da izvuče koristi iz bilo kojeg njegovog dijela bio on živ ili mrtav (321, 8-9), ali nakon što je to učinjeno, magarac postaje dopušten (321, 1.6). Osoba koja ga otkupljuje najprije izgovara blagoslov "... Koji nam je zapovjedio o otkupljenju prvorodenog od magarca" (321, 6). On se otkupljuje tako što se daje njegova vrijednost (ali ne manje od određenog iznosa; vidi 321,5) **kohenu** ili davanjem žive ovce ili kože **kohenu** (vidi 321,1-4); ovaj dar nema svetosti i **kohen** ga može koristiti na bilo koji način (321,1). Ako vlasnik magarca ne želi da ga otkupi, može ga ubiti (vidi 321,8.10); to treba učiniti tako da ga ubode u stražnji dio vrata (321,11-12). Magarca se ne smije dati **kohenu**; a ako se to ipak učini, on ga mora otkupiti ili ubiti (321,8). Ako netko otkupi magarca druge osobe, on i dalje pripada njegovom vlasniku (321,7). O dvojbenim slučajevima vidi 321,13-16.18; prvorođeni koji se nalazi pod sumnjom također se mora otkupiti, ali otkupninu ne treba dati **kohenu** (321,10). Ta se zapovijed ne odnosi na magarca koji je dijelom u vlasništvu muškog ili ženskog **kohena** ili Levita (321, 17.19,21) ili ne-Židova (321,20.22).■

David Gurwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik

Pranje i Saraf

Balashon - Hebrew Language Detective

Parašat Hukat počinje složenim zakonima o *para aduma* (crvenoj kravi). Jedan od detalja u tim zakonima je zahtjev da svatko tko skuplja pepeo te krave mora oprati svoju odjeću:

וְכִבֹּט הָאִשָּׁה אֶת־אֶפְרָה הַפָּרָה אֶת־בְּגָדֶיהָ
וְטָמְא עַד־הָעֶרֶב וְהִיטָּהָ לְבִנֵּי יִשְׂרָאֵל
וְלִגְר הָגֵר בְּתוֹכָם לְחֻקַּת עוֹלָם:

"Tko god skuplja pepeo krave, također će oprati svoju odjeću i biti nečist do večeri. To neka bude trajan zakon za Izraelce i za strance koji borave među vama." (Brojevi 19:10)

Riječ za "oprati svoju odjeću" ovdje je **כָּבַשׁ**. Drugi prijevod frazu prevodi kao "očistiti svoju odjeću ribanjem". Ovaj prijevod čuva izvorno značenje korijena **כבס**. Iako on znači "prati odjeću", korijen se ne odnosi na vodu za čišćenje, već na pritisak koji se vrši na odjeću prilikom udaranja i cijedenja. U drugim semitskim jezicima, poput arapskog i akadskog, paralelni korijen znači "tiskati" ili "gaziti".

Ovo se značenje vidi i u hebrejskom srodnom korijenu – korijenu **כבש**. On također znači "gaziti, pokoriti, pritiskati." Taj nam je korijen dao riječi s raznim povezanim značenjima, od **כָּבַשׁ** – "osvojiti", **כָּבוֹשׁ** – "pokoren", **כִּבְשָׁן** – "visoka peč", što je izvorno značilo "ono što prerađuje (metale)". Novija riječ iz ovog korijena je **כֵּבִישׁ**. Danas znači "cesta",

ali kada je bila skovana u ranim danima modernog hebrejskog, konkretno je označavala popločenu cestu, u koju su utisnuti beton, kamenje itd.

Korijen **כבש** ima druge srodnike u hebrejskom. Jedan je **גָּבַשׁ** što znači "kristalizirati" ili "konsolidirati". Srodna riječ **גָּבוּשׁ** odnosi se na *team building* – na primjer u vojnoj jedinici ili na radnom mjestu.

Drugi glagol za koji nisam shvaćao da je povezan je **כָּפַשׁ**, i najčešće dolazi u obliku **הַכְּפִישׁ**. Danas to znači "klevetati", ali se možda doslovnije može prevesti kao "zaprljati nečije ime". Korijen se pojavljuje samo jednom u Tanahu:

וַיִּגְרַס בְּחֻץ שְׁנֵי הַכְּפִישִׁי בְּאֶפְרָי:

"Zube mi je smrskao na šljunku, u prašinu me pritisnuo." (Tužaljke 3:16)

Iako glagol **הַכְּפִישׁ** u stihu znači "pritisnuti", budući da je kontekst pritiskanju u prašinu, poprimio je općenitije značenje "zaprljati", "okaljati". Odatle se razvio moderni smisao "klevetanja" (tj. prljanja nečijeg imena).

Saraf

U ovoj parši (*parši* (Hukat) vidimo da B-g kao kaznu šalje: **הַנְּחָשִׁים** – zmije *serafim* (Bamidbar 21,6). O čemu se tu radi?

Prema Ibn Ezri i drugima, *serafim* je pridjev za *nahašim* (zmije). Kao što Raši tumači, one pale – **שׂוֹרֵף** *soref* – svojim otrovom. Međutim, kasnije vidimo da se *saraf* pojavljuje kao imenica. Prvo, u istoj pripovijesti kada je postavljen na zastavu. Ješajahu (14,29; 30,6) spominje **שָׂרָף מוֹעֵפֶף** – leteći *saraf* (čak i klasični komentari kažu da je zmija poskakivala kao da leti.) I moguće da od prikaza leteće zmije dolazi poznati opis anđela *serafima* (Ješajahu 6,2,6) s njihovim šestorima krilima.

Korijen **שר** povezan je s brojnim drugim korijenima, a svi oni prate istu shemu: sibilant (piskavi suglasnik), iza kojeg slijedi *reš*, a nakon njega dolazi labijalni, usneni suglasnik. Pa tako imamo:

- **צָרַב** – opeći, oprljiti. Odatle nam riječ – **צָרָבָה** žgaravica, a glagolom **לִצְרוֹב** se obično opisuje "prženje" CD-a i DVD-a.

- **שָׂרַב** – plamtjeti, biti oprljen, kao npr. u *šarav* – žega.

- **צָרַם** – Steinberg dodaje ovaj korijen, koji se izvorno razumijeva kao "nasijeći", "naribati".

- **צָרַף** – rastaliti, rafinirati, a kasnije pričvrstiti, spojiti i mijenjati novac. Klein kaže da ova riječ ima doslovno značenje "pročistiti vatrom." Iz toga proizlazi riječ *crif* – **צָרִיף** koja, prema Kleinu, ima značenje "koliba u obliku konusa, doslovce 'ono što

(nastavak s 12. stranice) David Curwin: Balashon, detektiv za hebrejski jezik **Pranje i Saraf**

je spojeno skupa." Danas se to koristi za opis ležaja – u kampu, ili u vojsci.

Steinberg piše da je grad *Carfat* – צרפת što se izvorno odnosilo na feničanski grad, no kasnije se povezivalo s Francuskom – dobio ime po proizvodnji stakla koja se razvila u tom području.

Također, od צרף dolazi i engleska riječ za "srebro":

Od staroengleskog *siolfor*, *seolfor*, koji vjerojatno vodi porijeklo od akadskog *sarpu*, pročišćeno srebro, glagolski pridjev od *sarapu*, rastaliti, rafinirati.

Klein ističe da je korijen – רצף "činiti stalnim" metateza od צרף, koji vuče podrijetlo od רצפה – ricpa – pod. Istovjetna riječ je imenica רצף *recef* – koja znači "goruće ugljevlje". Stahl povezuje *recef* s רשף – *rešef* "plamen"; možda je to još jedna metateza prije navedene sheme "gorućih" glagola.

Još jedno značenje שרף je "apsorbirati, srknuti, sisati, natezati". I dok Klein ne povezuje ova dva značenja, Jastrow povezuje "srknuti i apsorbirati" s "potrošiti i gorjeti". Zanimljivo je što Jastrow prevodi midraš o נחשים שרפים (Bamidbar Rabba 19, 22) koji kaže: השרפים ששרפים את הנפש: one su nazvane goruće zmije, jer one sagorjevaju život (zbog žeđi)."

U vezi ovog drugog značenja, Klein piše da "nekolicina učenjaka povezuje ovu osnovicu s arapskim *šarib* (= on je pio), *šarab* (= piće, napitak)." Od ovog smo korijena dobili brojne riječi u engleskom:

- šerbet, sorbet – 1603, *zerbet*, "pi-

će načinjeno od razblaženog voćnog soka i šećera," od turskog *serbet*, od perzijskog *šarbat*, od arapskog *šarba(t)* "piće," od *šariba* "on je pio."

- sirup – 1392, iz starofrancuskog *sirop* (13c.), a možda i iz talijanskog *siropo*, koji oboje dolaze od arapskog *šarab* "napitak, vino," dosl. "nešto popijeno," od glagola *šariba* "on je pio"
- shrub – piće spravljeno od voćnog soka, šećera i likera poput rum, brandyja. Od arapskog *surb*, piće, od *sariba*, piti

I na kraju, postoji li veza između *saraf* i engleskog "serpent" (zmija)? Uz riječ שרף sa značenjem "piće", Klein piše "usporedite također 'serpent' (zmija) s objašnjenjem za CEDEL i riječima na koje se odnosi kod ove natuknice."

Međutim, kod CEDEL on navodi zmiju kao da dolazi od lat. *serpens*, koje je, kaže on, particip prezenta od *serpo*, *serpere*, "gmizati." Niti jedan drugi ozbiljan izvor kojeg sam mogao naći ne povezuje ove dvije riječi. Pisao sam lumeni za etiologiju, Mikeu Gerveru, i zatražio ga mišljenje. Evo što je odgovorio:

Ovako mi se čini. Njegova opaska o tome da vidi navod za "serpent" (zmiju) u CEDELu zapravo nema smisla u okviru שרף i, "apsorbirati," koja je tamo gdje je tiskana. Više bi smisla imalo dvije natuknice niže, pod שרף-i (s kamecom ispod ש i ר), "serpent." Vjerojatno su mu se pomiješale kartice oznaka (vidio sam i druga mjesta gdje se to izgleda dogodilo), a ono što je mislio s tom napomenom je da je שרף koje znači "zmija" možda posuđenica iz latinskog ili nekog drugog indoeuropskog jezika, a ne da proizlazi od שרף koje znači "plameni anđeo." Ili on možda kaže da je moguće da značenje "plameni anđeo" dolazi od značenja "serpent" (zmija – koje je i samo posuđenica iz latinskog), a ne od שרף koje ima značenje "gorjeti." Ili još vjerojatnije, možda on samo sugerira da je שרף sa značenjem "zmija" utjecaj latinskog jezika, mada je riječ zapravo ista kao i riječ koja znači "plameni anđeo." To je jedina od navedenih mogućnosti koja mi se čini osnovano vjerojatna.

Ima li tko od vas još kakvu ideju?■

Rabbi Shmuel Rabinowitz:

Prosvjed protiv smrti

Judaizam ima iznenađujuće gledište o smrti.

Prvi dio Parašat Hukat bavi se jedinstvenim ritualom očišćenja od nečistoće smrti. Osobi koja je dotaknula mrtvo tijelo, ili čak samo bila pod istim krovom s mrtvom osobom, strogo je zabranjen ulazak u Hram ili dodirivanje žrtava. Da bi ušla na sveto područje, ona mora proći ritual prskanja *mei hatat* – vode koja očišćava od nečistoće smrti.

Poput svih zapovijedi i rituala vezanih uz bogoštovlje, ovaj se ritual nekome zapadnjačke kulture može činiti stranim. Međutim, kao i sve te zapovijedi i rituali, i ovaj ima duboke simboličke temelje koji izražavaju ideje, svjetonazore i vrijednosti. Što se nas tiče, dok nemamo crvenu junicu, ovi se zakoni ne mogu provesti. Ali vrijednosti i njihova unutarnja načela i dalje nam imaju što reći.

Pa, što su *mei hatat*, i u kakvoj su vezi sa smrću? Započinje uzimanjem crvene junice koja ima dvije zanimljive osobine: besprijeekorna je, bez ikakve mane; i nikada nije korištena za rad niti je išta na nju stavljeno. Junicu se zakolje i spali izvan Jeruzalema, a pepeo koji preostane pomiješa se sa "živom vodom". Ova voda je *mei hatat* kojima se prska one koji su postali nečisti kontaktom s mrtvima, čime ih se pročišćava i omogućuje im se da priđu Hramu ili žrtvama.

Jasno je da je ovo složen sustav simbola. Ali da bi ga se shvatilo, mora se postaviti pitanje kakav je stav judaizma prema smrti. Uostalom, to je tema o kojoj govorimo – nečistoća smrti i očišćenje od nje.

Judaizam i smrt

JUDAIZAM IMA iznenađujući pogled na smrt. Knjiga Postanka govori da se čovjek nije trebao susresti sa smrću, i tek je kao rezultat grijeha prvog čovjeka on osuđen da okonča svoj život. U biti, čovjek je po svojoj prirodi besmrtnan. Smrt je kvar koji se ne može izbjeći, ali ga se ne bi trebalo ni prihvatiti.

Izaija to jasno izražava kada u svom proročanstvu opisuje utopijsku budućnost: "On će zauvijek progutati smrt; i G-spod B-g će obrisati suze sa svakoga lica, i ukor svog naroda uklonit će sa čitave Zemlje" (Izaija 25:8). Smrt je protivna biti života, i iako nemamo izbora nego joj se podvrgnuti, jer to je zakon prirode, to ne znači da je trebamo prihvatiti.

Gdje se očituje ovaj stav prema smrti? Upravo u domenama svetosti – Hramu i žrtvama. Osoba koja se približila smrti i dotaknula je mora držati distancu od sfera svetosti. Ljudska tendencija idealiziranja smrti tjera judaizam da postavi jasnu i oštru granicu: Smrt nikada ne smije prići svetom!

Kako onda osoba može pristupiti svetome nakon što je došla blizu smrti? Ta osoba mora proći proces u kojem ona simbolično "pokorava" smrt. U tu svrhu uzima se crvena junicu. Crvena boja nije slučajno odabrana. Ona simbolizira životnu snagu. Ova je junicu isto tako simbol života i slobode zato što je savršena i nema mane, te zato što nikada nije korištena za rad. Nakon što je zaklana i spaljena, moćni simbol života postaje simbol smrti – što je život intenzivniji, to je smrt očitija kada ga se naglo prekine.

I ovaj se pepeo miješa s "živom vodom" – vodom koja se crpi iz izvora, svježom i čistom. Ove vode pomiješane s pepelom simboliziraju pobjedu života nad smrću. Nakon suočavanja sa smrću, oživljavamo sebe i stvaramo svojevršno "uskrnuće", čime izražavamo svoj stav prema smrti – stav prosvjeda.

Samo iz svjetonazora vjere u život i prosvjeda protiv smrti čovjek može pristupiti svetosti.■

Pisac je rabin Zapadnog zida i svetih mjesta.

Rabbi Mordechai Kamenetzky:

Hukas Pokus

Zakoni o *para aduma*, crvenoj junici, opčinjavali su smrtnike od dana kada su izneseni. Za njih nije dan nikakav razlog niti obrazloženje. Narodi svijeta, zbunjeni njima, ismijavali su naše pridržavanje tih zakona. Čak je i kralj Salomon, najmundriji od ljudi, tvrdio da je zapanjen njihovim rasuđivanjem. A Moše je bio jedini smrtnik koji je razumio suštinu svake njegove nijanse.

Njegovi su zakoni složeni, njegova simbolika tajanstvena, a logika njegovih posljedica prilično zagonetna. Pepeo crvene junice pročišćava one koji su postali *tamei* (nečisti), a ipak *kohen* (svećenik) koji ga primjenjuje, a koji je bio *tahor* (čist), postaje *tamei*. Taj se događaj ne može logički objasniti, a ipak, zakon je takav. Toliko je sveta bila crvena junica koju su Moše i Aharon žrtvovali, da se njezin pepeo čuvao iz naraštaja u naraštaj. Svaka dodatna žrtva crvene junice pridodana je ostacima prethodne, tako da se novi pepeo pomiješao s preostalim pepelom Mošeove prvotne junice. Stotine naraštaja i tisuće *kohanim* i Izraelaca koji su vršili ovu *micvu* o *para aduma* vjerovali su nepokolebljivom vjerom u božansko porijeklo i moć rituala ovog zakona.

Imam jedno jednostavno pitanje. Zašto su ovi složeni, skriveni i vrlo duhovni zakoni smješteni usred Knjige Bamidbar? Zagonetni zakoni o čistoći i nečistoći gotovo su u potpunosti prepušteni Seferu VaJikra (Levitskom zakoniku). Taj *sefer* (knjiga) raspravlja o žrtvenim prinosima. On također razrađuje cijeli spektar fizičko-duhovnih bolesti, među kojima su, zakoni o *cora'as, zav, zava, nida* i tako dalje. Ne bi li se mistični zahtjevi *para aduma* trebali pridružiti njima srodnim zakonima zajedno sa zakonima o *kohanim*? Zašto su smješteni u Knjigu koja pripričava priče o ljudskim zablu-

dama – zlonamjerni ustanak Koraha, pogrešne procjene špijuna, nevjeru *sote*, pritužbe protiv mane s Neba? Kakvo značenje ima postavljanje ovih naizgled neobjašnjivih rituala, očito neusklađenih sa logikom smrtnika, uz priče o pogreškama i pogrešnim procjenama?

Jedne večeri tijekom Drugog svjetskog rata, senator Kenneth McKellar iz Tennesseeja nije mogao spavati. Kao predsjednik senatskog odbora za proračunska izdvajanja, nije mogao razumjeti zašto administracija traži oko 2.000.000.000 dolara za određena neobična znanstvena istraživanja.

Nazvao je ministra rata Henryja L. Stimsona i počeo vikati. "Očekujete li da odobrim ovo ogromno izdvajanje bez da imam ikakvu ideju kamato ide!"

Stimson je šutio. Razmišljao je i oklijevao, a zatim upitao: "Možete li čuvati tajnu?" Nakon što ga je McKellar uvjerio da može, Stimson je šapnuo: "Samo što nismo podijelili atom."

McKellar je eksplodirao. "Jeste li vi normalni? Sada je rat! Naši su ljudi tamo! Trebamo oružje! Trebamo avione! Trebamo streljivo! A vi se tu zavitlavate s neakvim hokus-pokus trikovima – cijepate atome!"

Tek nekoliko mjeseci kasnije McKellar je, zajedno s cijelim svijetom, saznao moć ove naizgled neshvatljive i ezoterične vježbe. Možda nema boljeg mjesta da se objasne zakoni o *para aduma* od mjesta usred

Sefer Bamidbar. Jer ovaj dio Tore raspravlja o naraštaju koja misli da može sve izračunati i definirati. Govori o špijunima koji se vraćaju iz Kanaana i uzvikuju da prema njihovim izračunima nema logičnog načina da Izrael osvoji zemlju. Govori o Korahu, koji se žalio da bi prema njegovoj logici on trebao biti knez plemena Levi. Njegov Midraš govori o Korahu koji okuplja 250 ljudi i buni se da je prema njegovoj logici *mezusa* nepotrebna u sobi punoj svetih knjiga. Govori o lažnim vođama koji bi bili zadovoljni ako bi se ispunio samo duh zakona, čak i ako se ne ispoštuje slovo zakona. Bamidbar čak sadrži priču o Mirjam, koja je, prema svom zaključivanju, ocrnila svog bratu Moše. Raspravlja o Židovima koji su željeli meso umjesto mane.

Kada ljudi prave svoje smrtno izračune kako bi redefinirali zakon Tore, nema boljeg vremena i mjesta da se progovori o crvenim junicama i složenim i ezoteričnim zakonima koji se odnose na njih. Crvena krava i njezini zakoni predstavljaju potpunu svemoć Hašema, bilo da je riječ o duhu, logici ili mehanizmu. Ona uzvikuje da, iako možemo tražiti smisao i razlog Tore, svejedno moramo poštovati *micvot* (zapovijedi) koje je On zapovjedio, bez obzira razumijemo li ih. Jer uvijek će postojati neki aspekt koji nam se može činiti tajanstvenim poput hokuspokusa. Ipak, s bezuvjetnom vjerom moramo shvatiti da se u mnogim aspektima koje ne možemo smatrati smrtnima krije pažljivo osmišljena metoda. Na taj ćemo način zaslužiti da budemo potpuno predani Hašemovoj Tori, a ne našoj smrtnoj viziji nje.

Gut šabes ■

Rabbi M. Kamenetzky je dekan Ješive South Shore.

Rabbi Lord Jonathan Sacks:

Iscljepljenje od traume zbog gubitka

Trebalo mi je dvije godine da se oporavim od smrti mog oca, neka je blagoslovljeno sjećanje na njega. Do današnjeg dana, skoro dvadeset godina kasnije, nije mi jasno zašto. On nije umro iznenada niti mlad. Bio je dobrano u svojim 80-ima. U posljednjih nekoliko godina svog života prošao je pet operacija, od kojih mu je svaka iscrpila po malo snage. Osim toga, kao rabin, ja sam mnogo puta morao voditi pogrebe i tješiti ožalošćene. Znao sam kako izgleda žalovanje.

Rabini su bili kritični o onome tko žaluje predugo. Oni kažu da sam B-g kaže o takvom čovjeku, "Jesi li ti suosjećajniji od Mene?" Majmonides kaže, "Čovjek ne bi trebao postati pretjerano slomljena srca zbog nečije smrti, kao što je rečeno, 'Ne žali za mrtvacem niti ga oplakuje' (Jer. 22,10). To znači, 'Ne žali pretjerano.' Jer smrt je dio toga kako svijet funkcionira i onaj tko pretjerano plače na to kako svijet funkcionira, bezuman je." Uz rijetke iznimke, gornja granica žalovanja u židovskom zakonu je jedna godina, ne više.

Pa ipak, meni znanje o tim stvarima nije pomoglo. Mi nismo uvijek gospodari svojih emocija. Niti nas tješjenje drugih priprema za naše vlastito iskustvo gubitka. Židovski zakon regulira vanjsko ponašanje, a ne unutarnji osjećaj, a kada govori o osjećajima, kao u zapovijedima da se voli ili da se ne mrzi, *halaha* najčešće prevodi to u termine ponašanja, pretpostavljajući, jezikom *Sefer ha-Hinuha*, da "srce slijedi djelo."

Ja sam osjećao crnu rupu, prazninu u dubini svog bića. To je umrtvilo moje osjećaje, ostavljajući me nesposobnim da spavam i da se usredotočim, kao da se život događao na velikoj udaljenosti, a ja sam bio gledatelj koji je promatrao film neizostrene slike i sa isključenim zvukom.

To je raspoloženje na kraju prošlo, ali dok je trajalo, ja sam učinio neke od najgorih pogrešaka u svom životu.

Spominjem ove stvari jer su povezane s temom parše Hukat. Najviše zapanjuje epizoda u kojoj se narod žalio zbog nedostatka vode. Mojsije čini nešto pogrešno, i mada B-g daje vodu iz stijene, On također osuđuje Mojsija na gotovo nepodnošljivu kaznu: "Zato što nisi imao dovoljno vjere u Mene da Me posvetiš pred Izraelcima, zato nećeš uvesti ovaj zbor u zemlju koju sam ti dao."

Komentatori raspravljaju o tome što je to on zapravo pogrešno učinio. Je li u pitanju bilo to što je izgubio strpljenje s narodom ("Slušajte, vi buntovnici")? Je li bilo to što je udario stijenu umjesto da joj je govorio? Je li bilo to što je učinio da izgleda kao da su za vodu odgovorni on i Aron, a ne B-g ("Da vam izvedemo vodu iz ove stijene?")

Ono što je još zagonetnije je zašto je on izgubio kontrolu u tom trenutku. On se sa istim problemom suočio već i ranije, ali nikad ranije nije izgubio strpljenje. U Izlasku 15, Izraelci kod Mare mrmljaju da voda nije za piće jer je gorka. U Izlasku 17, kod Mase i Merive, oni se žale da nema vode. B-g zatim kaže Mojsiju da uzme štap i udari stijenu, te voda poteče iz nje. Tako, kad u ovoj parši B-g kaže Mojsiju, "Uzmi svoj štap... i govori stijeni," bila je svaka-ko oprostiva pogreška pretpostaviti da je B-g također mislio da ju i udari. To je ono što mu je rekao prošli put. Mojsije je slijedio prethodni obrazac. A ako B-g nije želio da on udari stijenu, zašto mu je zapovjedio da uzme svoj štap?

Još je teže razumjeti redoslijed događaja. *B-g je već rekao Mojsiju točno što da radi.* Sakupi narod. Govori stijeni, i voda će poteći. To je bilo prije

nego je Mojsije održao svoj zlovoljni govor, koji je započeo riječima, "Slušajte, vi buntovnici." Razumljivo je izgubiti staloženost ako si suočen s problemom koji izgleda nerješiv. To se Mojsiju dogodilo ranije kada se narod žalio oko nedostatka mesa. Ali nema nikakvog smisla to učiniti kad ti je B-g već rekao, "Govori stijeni... Iz nje će izići voda i izvest ćeš za njih vodu iz stijene, te ćeš tako dati zajednici i njihovoj stoci vode za piće." Mojsije je primio rješenje. Zašto je onda bio toliko uznemiren oko tog problema?

Tek nakon što sam izgubio svog oca razumio sam taj odlomak. Što se dogodilo neposredno prije? Prvi stih poglavlja kaže: "Narod je stao u Kadešu. Tamo je Miriam umrla i bila pokopana." Tek tada kaže da narod nije imao vode. Drevna tradicija objašnjava da je narod do tog trenutka bio blagoslovljen čudesnim izvorom vode zbog Miriamine zasluge. Kada je ona umrla, voda je nestala.

Međutim, meni se čini da dublja poveznica leži, ne između smrti Miriam i nedostatka vode, već između njene smrti i Mojsijevog gubitka emocionalne ravnoteže. Miriam je bila njegova starija sestra. Ona je brinula o njegovoj sudbini kada su ga, kao bebu, stavili u košaru i pustili niz Nil. Ona je imala hrabrosti i poduzetnosti da razgovara sa faraonomovom kćerkom te da joj predloži dovilju Hebrejku, te je na taj način uspjela ponovno povezati Mojsija i njegovu majku te osigurati da on odrasta znajući tko je i kojem narodu pripada. On je svoj osjećaj identiteta dugovao njoj. Bez Miriam, on nikada ne bi postao čovjek koji u ime B-ga stoji pred Izraelcima, zakonodavac, osloboditelj i prorok. Gubeći nju, nije izgubio samo svoju sestru. On je izgubio ljudski

(nastavak s 16. stranice) **Rabbi Lord Jonathan Sacks: Iscjeljenje od traume zbog gubitka**

temelj svog života.

Kada si ožalošćen, gubiš kontrolu nad svojim emocijama. Ljut si kada situacija zahtijeva staloženost. Udarš kada bi trebao govoriti, i govoriš kada bi trebao šutjeti. Čak i kada ti B-g kaže što učiniti, ti slušaš samo napola. Čuješ riječi, ali one ne ulaze u potpunosti u tvoj um. Majmonides postavlja pitanje, kako to da Jakov, prorok, nije znao da je njegov sin Josip još živ. On odgovara da je to bilo zato što je on bio u stanju žalovanja, te da *šehina* ne ulazi u nas kada smo u tom stanju. Mojsije u epizodi sa stijenom nije toliko bio prorok, koliko čovjek koji je upravo izgubio svoju sestru. On je bio neutješan i van kontrole. On je bio najveći od svih proroka. Ali također je bio i čovjek, rijetko kada više nego u ovoj situaciji.

Naša parša govori o smrtnosti. To je poanta. B-g je vječan, mi smo prolazni. Kao što kažemo u molitvi Unetane tokef na Roš Hašana i Jom Kipur, mi smo "komadić gline, obična travka, cvijet koji prolazi, sjena, oblak, dašak vjetera." Mi smo prah i u prah se vraćamo, ali B-g je život zauvijek.

Na jednoj razini, priča o Mojsiju i stijeni je priča o grijehu i kazni: "Zato što nisi imao dovoljno vjere da Me posvetiš... zato ti nećeš uvesti ovaj zbor u zemlju koju sam ti dao." Ne možemo biti sigurni što je točno bio taj grijeh, ili zašto je za taj grijeh zaslužio tako ozbiljnu kaznu, ali barem znamo teren, teritorij kojem priča pripada.

Međutim, meni se čini da – kao što je to slučaj na mnogim drugim mjestima u Tori – postoji priča iza priče, i ona je potpuno drugačija. U *Hukat* se radi o smrti, gubitku i ožalošćenosti. Miriam umire. Aronu i Mojsiju je rečeno da neće ući u Obećanu zemlju. Aron umire i narod ga oplakuje trideset dana. Oni su zajedno bili najveći tim vođa koji je ži-

dovski narod ikada poznao. Mojsije kao vrhovni prorok, Aron kao Veliki svećenik i Miriam, možda najveća od svih njih. Ono što nam *parša* govori jest da za svakoga od nas postoji Jordan koji nećemo prijeći, obećana zemlja u koju nećemo ući. "Nije na tebi da dovršiš zadatak." Čak i najveći ljudi su smrtni.

Zato ova *parša* započinje ritualom crvene junice, čiji se pepeo, pomiješan sa pepelom cedra, izopom i grimiznom vunom i otopljen u "živom vodi," prska po onima koji su bili u kontaktu s mrtvacem, kako bi mogli ući u Svetište.

To je jedan od najtemeljnijih principa judaizma. *Smrt onečišćuje.* Za većinu religija tokom povijesti, život nakon života smatran je stvarnijim od samog života. Egipćani su mislili da je to mjesto na kojem žive bogovi. Grci i Rimljani te mnoga primitivna plemena, vjerovali su da su njihovi preci živjeli tamo. Mnogi kršćani su mislili da je to mjesto na kojem nalazimo pravdu. Mnogi muslimani smatrali su da je to mjesto na kojem ćemo naći raj.

Život nakon smrti i uskrsnuće mrtvih temeljni su, nepobitni principi židovske vjere, ali Tanah je sumnjivo šutljiv o njima. On je usmjeren na pronalaženje B-ga u ovom životu, na ovoj planeti, usprkos našoj

smrtnosti. "Mrtvi ne slave B-ga," kaže psalam. B-ga se nalazi u samom životu sa svim njegovim opasnostima i nevoljama, žalovanjima i tugom. Možda mi nismo više od "praha i pepela", kao što je rekao Abraham, ali sam život je neprekidan izvor, "živa voda", i to je ono što ritual crvene junice predstavlja.

Sa velikom finoćom, Tora miješa zakon i narativ zajedno – zakon prije narativa jer B-g provida lijek prije bolesti. Miriam umire. Mojsije i Aron su preplavljeni žalošću. Mojsije, na trenutak, izgubi kontrolu, i njega i Arona se podsjeća na to da su i oni također smrtni te da će umrijeti prije ulaska u zemlju. Pa ipak, to je, kako je rekao Majmonides, "put svijeta, način na koji funkcionira svijet". Mi smo utjelovljene duše. Mi smo tijelo i krv. Mi stari-mo. Gubimo one koje volimo. Izvana se borimo održati svoju staloženost, ali iznutra plaćemo. Pa ipak život ide dalje, i ono što smo mi započeli, drugi će dovršiti.

Oni koje smo voljeli i izgubili, nastavljaju živjeti u nama, kao što ćemo i mi nastaviti živjeti u onima koje volimo. Jer ljubav je jaka kao smrt i dobro koje učinimo, nikada ne umire.

Šabat šalom.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi Berel Wein:

Ljudsko polmanje i B-žja volja

Tijekom svih tisućljeća od incidenta opisanog u ovoj knjizi, kada je Moše udario po stijeni umjesto da joj progovori, veliki su komentatori Tore nastojali ovaj incident učiniti razumljivijim i smislenijim nama običnim smrtnicima. Na prvi pogled, čini se da kazna nije primjerena zločinu. Zbog toga su mnogi komentatori incident udaranja u stijenu umjesto da joj se progovori sagledavali ne kao izolirani incident, već kao kap koja je, nazovimo to tako, prelila čašu.

Maimonides to objašnjava kao nakupljanje incidenata u kojima je Moše dopustio ljudskom gnjevu da nadvlada njegovu inače neupitnu odanost i poslušnost B-žjoj riječi.

Abarbanel to također gleda kao kulminaciju prijašnjih događanja u životu i karijeri Mošea. Drugi komentatori, poput Rabi Meira Simche Cohena iz Dvinska, u Latviji, nećakujući se da sav teret ovog neobičnog događaja svalje na Mojsijeva pleća, smatraju činjenicu da Moše neće odvesti Židovski narod u zemlju

Izrael ne toliko kaznom za Mošea, koliko stvarnošću u vezi ove nove generacije Židova. Oni nisu nikada doživjeli Egipat, i budući da su Mošea smatrali dalekom, gotovo natprirodnom osobom, Moše više nije mogao djelotvorno biti vođa Izraela.

Incident opisan u ovoj knjizi parši katalizator je njegovog neulaska u Zemlju Izrael, ali u stvarnosti i ne pravi razlog što je isključen od daljnjeg vodstva naroda. Zapravo, taj pravac razmišljanja portretira Mošea, najvećeg od svih ljudskih bića, kao čovjeka kojega je samljeo žrvanj povijesti i događaja njegovog naraštaja. Međutim, kako god pristupili ovom događaju, on će za nas zauvijek ostati racionalno zbunjujuć.

Postoji rasprava među izraelskim misliocima i znanstvenicima o tome treba li smatrati mlađahnog Mošea da ne nosi krivicu zbog ubojstva egipatskog nadzornika. Raši nam ističe da ga je Moše ubio svojim jezikom, izgovarajući neizrecivo B-žje

ime, da ga tako nazovemo. Moše u tom trenutku shvaća moć riječi, posebno onih svetih.

Zbog toga je i napisao posljednju knjigu Tore kako bi te svete riječi imale vječni i silni učinak pri vodstvu i podučavanju svih kasnijih generacija Židovskog naroda. Biti u stanju ubiti nekoga štapom, kopljem, puškom ili bombom nažalost je prirodna i svakodnevna pojava u životu čovjeka.

Biti u stanju uništiti neprijatelja izgovaranjem svete riječi - B-žjeg imena, da tako kažemo - događaj je drugačijeg i natprirodnog karaktera. Možda je to temelj za razumijevanje kazne Mošeu zbog udaranja stijene umjesto da joj progovori. Udaranje stijene, koliko god se čudesno nekom činilo, drugi će protumačiti kao nešto što je prirodno i obično, čarobni trik.

Za udaranje stijene koristi se oruđe koje je načinio čovjek, pa tako kada je uključena aktivnost čovjeka, često puta B-žja prisutnost bude skrivena, ako ne i zanemarena. Go-

(nastavak s 18. stranice) **Rabbi Berel Wein: Ljudsko polmanje i B-žja volja**

vorenje stijeni, kao što je govorio egipatskom nadzorniku u svetosti i sa vjerom, ne podliježe racionalnoj interpretaciji. To bi bio najviši oblik posvećenja B-žje prisutnosti, nazovimo to tako, u zbivanjima čovjeka. I, nažalost, možda u tome leži nedostatak koji je Nebo vidjelo u Mošeovoj reakciji na pomanjkanje vode u pustinji za Židovski narod.

Nakon svih tumačenja zašto je kod *Mei Meriva* Mošeu zabranjen ulazak u Zemlju Izraela, mi se ponovo suočavamo sa stvarnošću da jednostavno nismo u stanju razumjeti puteve beskonačnog Stvoritelja kojima on postupa s ljudskim bićima. Pripadnici prosvjetiteljskog pokreta, jednako Židovi i nežidovi, zaslijepljeni svojom vlastitom ohološću, odbacili su Toru, a potom i B-ga jer to nisu mogli racionalno razumjeti. Njihova je krilatica glasila nekad i danas: "Ako ja to ne mogu razumjeti onda to niti ne postoji, niti ima bilo kakve važnosti za mene."

Ali svi mi, čak i najučeniji i najinteligentniji među nama, znamo da postoje životne tajne koje se nalaze van domašaja naše sposobnosti da pronađemo rješenje. Mošeova sudbina svakako je jedna od tih tajni. I ponavljam, to je razlog zašto nam Tora govori o tom incidentu kako bismo mi, poput Mošea shvatili da ne možemo zaviriti iza Nebeske zavjese.

Čitavo pitanje o pravednicima koji pate i zločincima kojima je dobro izjeda našu vjeru i našu ravnotežu. Ipak, shvaćanje da nikada nećemo

doista razumjeti te stvari, treba nam poslužiti kao ohrabrenje i utjeha. Moramo prihvatiti to da smo ograničeni dok se bavimo beskonačnom Torom.

Tu osnovnu lekciju, da nije sve u životu logično, razumljivo, racionalno ili dodijeljeno bilo kojoj vrsti ljudskog razumijevanja, učimo i iz najpoznatijeg *hoka* - pravila koje nema racionalnog objašnjenja - propisa o crvenoj junici, *para aduma*, na početku parše. Tora nas kani naučiti da je njezin sustav vrijednosti i ponašanja često puta s onu stranu ljudskog razumijevanja. Sposobnost da se prihvati ovu tešku i često puta ponižavajuću prosudbu ispit je vjere i povjerenja. A Tora i judaizam općenito počivaju na ovom osnovnom temelju, ako je potrebno čak i kao slijepoj vjeri i povjerenju. Razumijevanje i proučavanje Tore je micva - obveza svih Židova. Međutim, slijediti Toru i vjerovati joj čak i kad ne razumijemo i ne znamo njezine razloge nije ništa manje micva.

Istina je da je sam život u svim svojim pojavnostima van naših

racionalnih sposobnosti razumijevanja ili predviđanja. Redovito nas zaslijepe događaji koji su neočekivani i ponekad razorni. Život i zbivanja u njemu kapriciozne su naravi i isključuju svako racionalno objašnjenje ili logičku teoriju. Sama priroda života je čisti *hok* - vrsta zapovijedi i/ili pojava koja nas ostavlja zbunjenima i bez odgovora ili objašnjenja. U uskom krugu sagledavanja na osobnoj razini ovi se događaji mogu smatrati slučajnim ili tragičnim, no svi su oni neočekivani i iracionalni. Događaji širih razmjera, poput holokausta, glavni su povijesni primjeri *hoka* u najvišem obliku.

Mi ne razumijemo težinu kazne koju je Moše dobio kako je zabilježeno u ovoj parši. Također ne razumijemo razloge koji su doveli do zatiranja šest milijuna nevinih Židova. Kad se takve stvari dogode, i na osobnoj i na nacionalnoj razini, ostajemo ucviljeni i zbunjeni. Tora bilježi da je Aharonov odgovor na smrt njegova dva sina u Miškanu bila šutnja. Šutnja se pretvara u spoznaju da su B-žji putevi van domašaja ljudskog razumijevanja.

Mi ih možemo jedino prihvatiti, no nikad ih nećemo razumjeti. I zato je prorok rekao da je osnovno načelo židovstva "pravedni žive samo od vjere." Hukat je parša samo vjere. Zbog toga je toliko važno za nas da razumijemo i usvojimo ovu paršu. Vjera je nekako jedino učinkovito oružje protiv misterija života koje nas zadese.

Šabat šalom ■

Rabbi Yissocher Frand:

Tražiti Iskreni savjet je ključ za izbjegavanje monumentalnih pogrešaka

"Mi" je bila velika, a ne "mala" pogreška

Jedna od glavnih tema u *Paršas Hukas* je incident *Mei Meriva*. Započinje sa smrću Mirjam: "I djeca Izraelova, čitava zajednica, dođoše u Midbar Cin u prvom mjesecu, i narod je prebivao u Kadešu, i Mirjam umrije ondje i bi ondje sahranjena." (Bamidbar 20:1) *Hazal* (učenjaci) kažu da je čudesni "Izvor" (Be'er) koji je opskrbljivao vodom Židovski narod tijekom njihovog četrdesetogodišnjeg putovanja pustinjom postojao zbog zasluga pravedne Mirjam. Kad je Mirjam umrla, *Be'er* je prestao teći, ljudi nisu imali vode, i žalili su se Mošeu Rabeinu.

Mošev odgovor na ovaj zahtjev nekako je sadržavao *avera* (griješ), koji je – s obzirom na Moševu uzvišenu razinu pravednosti – pokrenuo B-ž-ansku kaznu koja mu je onemogućila da uđe u *Erec Jisrael*. Točna priroda "grijeha *Mei Meriva*" predmet je golemih rasprava među klasičnim komentarima na Humaš (Petoknjižje). Najšire citirana interpretacija je da je Moše Rabeinu udario po Stijeni umjesto da joj progovori. Postoji i širok raspon drugih tumačenja.

Ramban, u svom komentaru na Humaš, citira interpretaciju Rabeinu Hahananela, jednog od najranijih komentatora, koji kaže da je Moševa *avera* bila to što je rekao: "...Što mislite, Hoćemo li vam **mi** izvući vodu iz ove Stijene?" (Bami-

dbar 20:10). *Avera* je u osnovi bila jedna riječ (ili na hebrejskom jedan prefiks slova) – "mi". Rabeinu Hananel kaže da je Moševu retoričko pitanje trebalo biti: "Mislite li da će Hašem izvući vodu za vas iz ove Stijene?" Korištenjem prvog lica množine, Moše je ostavio dojam da "ćemo **mi** biti davaoci vode". Ovaj manji gramatički propust mogao bi izazvati da ljudi pogrešno pomisle da bi Moše i Aron mogli izvući vodu iz Stijene vlastitom mudrošću. Prema Rabeinu Hananelu, ova nepažnja, u ovoj ključnoj teološkoj stvari, bila je *avera* koja je uzrokovala da Moše i Aharon umru prije nego što su stigli do *Erec Jisraela*. *Pasuk* (stih) aludira na to kada piše: "...Budući da niste posvetili Moje Ime usred *Bnei Jisra-el*" (Devorim 32:51). Mogli su učiniti *kiduš Hašem* (posvećenje B-žjeg imena) pripisivanjem čuda B-gu, ali su propustili tu priliku sugerirajući da će oni biti odgovorni za izvlačenje vode iz Stijene.

Interpretacija Rabeinu Hananela je prilično šokantna. Sjetite se, ovaj se događaj dogodio četrdeset godina nakon Izlaska iz Egipta. Židovski narod je četrdeset godina gledao način na koji Moše vodi, i kojim je uvijek pripisivao njihov čudesni izlazak iz ropstva i preživljavanje u pustinji izravnoj intervenciji *Ribono šel Olama* (Gospodara svemira). Ne samo to, čak i samom ovom *pasuku*, Tora započinje navodeći: "Moše i Aharon skupiše Zajednicu pred

Stijenom..." (Bamidbar 20:10). Raši ovdje primjećuje da je ovo jedno od mjesta u Humašu gdje se na malom prostoru čudesno smjestio ogroman broj ljudi. Bilo je nekoliko milijuna ljudi, i *hazal* kažu da su svi bili točno ispred Stijene. Očito, takva stvar fizički nije moguća pod normalnim okolnostima. Nije bilo sumnje da je ovo čudo i da je *Ribono šel Olam* bio 100% odgovoran za sve što se u tom trenutku događalo.

Ako je to slučaj, kako je moguće da bi Moševu korištenje izraza "*Noci lahem majim*" (mi ćemo izvući vodu) učinilo da netko pomisli da se on poziva na vlastitu vještinu i znanje? Nitko to ne bi pomislio!

Rav Simcha Zissel Brody (vođa Hevron Yeshive) kaže da iz toga vidimo da osoba uvijek može pogriješiti, bez obzira na okolnosti. Nešto može biti jasno kao dan, ali ako želim pogriješiti, zaista, mogu pogriješiti. Ako netko želi poreći B-ž-ansku intervenciju u svom životu, koliko god ona očita bila, može je poreći. To kaže *Navi* (prorok): "...jer su putevi Hašema ravni, i pravedni će po njima hodati, a grešnici će se na njima spoticati." (Hošea 14:10). Hašem je u stvaranje stavio nešto što se naziva "*behira*" (sloboda izbora). Čovjek uvijek ima mogućnost izbora. Može napraviti pravi izbor ili može donijeti iracionalnu odluku, ali mogućnost izbora pripada čovjeku. Moše Rabeinu, koristeći riječ "*Noci*" (Mi ćemo izvesti), otvo-

(nastavak s 20. stranice) **Rabbi Yissocher Frand: Tražiti iskreni savjet je ključ za izbjegavanje monumentalnih pogrešaka**

rio im je vrata u ovoj prilici da pogrešno misle.

Ovo može pomoći objasniti jedan zanimljivi Raši. Raši citira riječi u ovom *pasuku* "...Čujte, vi buntovnici..." (*Šim'u na ha'morim*) i tumači riječ "*morim*" kao "*sarbonim*" (tvrdoglavi), ljudi koji odbijaju. Zatim Raši donosi drugo tumačenje, temeljeno na grčkoj etimologiji: "*šotim*" (glupani), oni koji "*morim es moreihem*" (pokušavaju učiti svoje učitelje).

Nije jasno nudi li Raši tri interpretacije ili samo dvije. Raši spominje *sarbonim*, *šotim* i *morim es moreihem*. To bi mogle biti tri različite interpretacije. Međutim, Imrei Emes piše da ovdje postoje samo dvije interpretacije. "*Morim es moreihem*" je proširenje izraza "*šotim*". Osoba koja

ne sluša savjete i smjernice svojih učitelja i starijih, već njih pokušava nešto naučiti – takva je osoba glupan!

Budući da je čovjek uvijek može pogriješiti, kako uopće može biti siguran da je ono što radi ispravno? Odgovor je "*Ase leha Rav*" – Uzmi si učitelja (Avos 1:6). Svatko treba Rebea, mentora, vodiča – nekoga tko mu može dati iskren i pošten savjet i reći mu, kada je to potrebno: "U ovome griješiš."

Ljudi koje je Moše okupio kod Stijene nisu u potpunosti prihvatili takvog učitelja. Kao rezultat toga, bili su podložni takvoj kolosalnoj pogrešci da pomisle da su Moše i Aharon ti koji im daju vodu.■

Rabbi Shaul Rosenblatt:

Nije stvar u djelu, već u namjeri

Sviđa mi se ova parša. Započinje s ritualom crvene junice – žrtve povezane s duhovnom nečistoćom koju uzrokuje mrtvo tijelo. Iako je izazovna za razumjeti, nije sama po sebi neshvatljiva. Ritual je bogat značenjem – ali van opsega ovog davanja.

Miriam umire i nema vode. Židovi se odmah vraćaju svom karakteru i počinju se žaliti. Mojsije im izvodi vodu iz stijene, ali čineći to, njegova mala, ali značajna pogreška uzrokuje proglas da on neće ući u zemlju Kanaan. Židovski narod se sada žali u vezi mane. (Jedino se Židovi mogu žaliti na hranu koja je imala okus bilo čega što si poželio i stizala na tvoja vrata svakodnevno u točno potrebnoj količini!). Zmije napadaju tabor, ali Mojsije ih zaustavlja pravovremenom intervencijom. Aron umire i židovski narod se u bitkama suočava s raznim narodima koje pobjeđuje. Nijednom u Tori židovski narod nije bio inicijator bitke.

Miriam, velika proročica i sestra Mojsija i Arona, umire, i Židovi istog trena ostaju bez vode. Rabini objašnjavaju da je čudesni izvor pratio židovski narod pustinjom, a to je bilo zbog zasluge Miriam. Kada je ona umrla, on je nestao sa njom.

Koje veliko djelo je Miriam učinila kojim je zaslužila to čudo? Ako se prisjetimo, kada se Mojsije rodio, faraon je izdao proglas da svi židovski dječaci imaju biti ubijeni. Joheved, Mojsijeva majka, stavila ga je u košaru u rijeku Nil te prepustila njegovu sudbinu u B-žje ruke. Miriam, međutim, nije bila zadovoljna. Ona

je vidjela da se kuća ispunila svjetlom kada je Mojsije bio rođen. Razumjela je da je on nešto posebno – a ne samo njen brat. Možda je on bio određen da postane izbavitelj židovskog naroda? Zato je ona stala pored rijeke da gleda razvoj događaja i vidi može li na bilo koji način pomoći.

Priča se nastavlja tako što faraonova kći silazi do rijeke da se okupa. Ugledavši košaru, shvati da je u njoj beba i, bez ikakve sumnje jasno joj je da to mora biti židovska beba, ona ju spašava, čak iako je znala da riskira gnjev svoga oca. Dala mu je ime Mojsije (Moše) i, rabini nam kažu da, iako su ga njegovi roditelji nazvali Tuvia, ime koje mu je ona dala, Moše, je ono koje Tora koristi u spomen njoj koja ga je spasila.

Moj pokojni učitelj, rabbi Weinberg, postavio je pitanje vezano uz ovaj slijed događaja. Tko je učinio veću stvar? Miriam, koja je otišla do rijeke da vidi može li biti od pomoći svom bratu? Ili faraonova kći, koja

je riskirala svoj život da spasi dijete, dijete koje čak nije niti iz njenog naroda? Sigurno potonje.

Ali čija nagrada se čini većom? Nagrada faraonovoj kćeri, čije ime, Moše, Tora koristi? Ili Miriam, kojoj je dan čudesan izvor kako bi pružao vodu tijekom četrdeset godina u pustinji? Čini se ova druga – i tako zaključujemo da je većem djelu dana manja nagrada?

Rabbi Weinberg dao je krasno tumačenje kao odgovor na to. Nije stvar u djelu, stvar je u namjeri. I to nije nagrada, to je jednostavno odgovor. Koja je bila Miriamina namjera? Ona je smatrala da bi to dijete moglo biti, kao što je uistinu i bilo, izbavitelj židovskog naroda. Njena namjera – spasiti njen narod. Njena nagrada – spasenje njenog naroda kroz izvor u pustinji. Namjera faraonove kćeri? Spasiti dijete. Njena nagrada – na dijete koje je spasila gleda se kao na njeno dijete i daje mu se ime koje mu je ona nadjenula.

Rabini nam kažu da nas B-g vodi putem kojim mi izaberemo ići. Gdje mi vodimo, B-g slijedi. Ako mi nešto želimo, i činimo sve da bismo to dobili, B-g će nas voditi putem na kojem ćemo postići naš cilj – iako možda ne uvijek na način na koji smo to zamislili. Budimo oprezni što želimo u ovom svijetu – jer B-g to uzima za ozbiljno, baš kao i mi.

Šabat šalom.■

Prevela Anja Grabar

Rabbi dr. Abraham J. Twerski:

Skrušeno ga zamolite da ukloni naše nedostatke karaktera

U ovom odlomku, Izraelci se žale da nemaju vode. Hašem kaže Mojsiju da naredi stijeni da dade vodu. Budući da je u prethodnoj epizodi Hašem rekao Mojsiju da stijenu udari svojim štapom, Mojsije to učini ponovo. Hašem je rekao Mojsiju da je izgubio pravo da uđe u Kanaan sa svojim narodom.

Rambam kaže da Mojsijev grijeh nije bio udaranje stijene, već to što je izgubio kontrolu nad svojim bijesom i nazvao Izraelce "buntovnicima". Gubitak kontrole nad vlastitom ljutnjom težak je prekršaj koje Talmud izjednačava s idolopoklonstvom.

Kad smo nečime izazvani ne možemo si pomoći da ne osjetimo bijes, ali svakako bismo uvijek trebali izbjeći da zapadnemo u bijes. Talmud kaže da kada se osoba razbjesni, njezino prosuđivanje postane iskripljeno i "sve sile pakla dominiraju njome".

U pismu svom sinu, Ramban mu savjetuje da izbjegava bijes, jer kontrola nad vlastitim gnjevom dovodi do razvoja finih karakternih osobina.

Ali što učiniti ako ga uvijek iznova ne uspijete kontrolirati? Zamolite Hašema da ukloni ovu manjkavost vašeg karaktera i na taj način "napravi mjesta" na koje mogu ući fine osobine.

Neprocjenjiva nagrada za dobro djelo

Kad je Og, bašanski kralj, krenuo u borbu s Izraelcima, B-g je rekao Mojsiju: "Ne boj se, jer sam ti ga dao u ruke" (21,34)

Raši kaže da se Mojsije bojao da bi Og mogao pobjediti zbog zasluga koje je imao za obavješćavanje patrijarha Abrahama da je njegov nećak, Lot, zarobljen (Postanak 14,13; "bje-gunac" je bio Og, r. Raši). Međutim, Raši kaže da Ogova namjera teško da je bila za pohvalu. Upravo su-

Nagrada koju čovjek dobiva za davanje cedake donosi više koristi davaocu nego primaocu

protno, on se nadao da će Abraham biti ubijen u bitci i tada bi mogao oženiti Saru. Ipak, Mojsija je brinulo da bi mu njegova zasluga u omogućavanju Abrahamu da spasi Lota, išla u korist.

R. Yaakov Moshe Charlap iznosi komentar kako nam ovo pokazuje koliko je velika nagrada za čin *heseda*. Čak i ako ga se učini iz skrivenih pobuda, pa čak i ako je motiv za svaku osudu, čovjeka se ipak

nagrađuje za dobro koje je proizišlo iz tog čina.

Sličan koncept nalazimo u *micvi* o zaboravljenom snopu. "Kad žanješ svoje žito na svom polju i zaboraviš snop u polju, nemoj se vraćati da ga uzmeš; to će biti za prozelita, siroču i udovicu, tako da B-g blagoslovi vas i sve djelo ruku vaših." (Ponovljeni zakon 24,19). Raši ističe da je čovjek nagrađen iako nije namjerno ostavio žito siromašnima. Moglo bi se ustvrditi da je nagradu dobio zato što se nije vratio natrag da ga uzme. Raši navodi *Sifri* da ako netko izgubi novac, a pronađe ga siromašna osoba, on ima *micvu* obaveze davanja *cedaka*, iako nije bilo čak ni pasivnog čina.

Micva o *cedaki* je izuzetno velika. Za razliku od drugih *micvos*, gdje je važna namjera u izvršavanju *micve*, ako netko izvrši *micvu* iz osobnog interesa, zasluga *cedake* je zbog pomoći koju ona pruža potrebitima. Ta se svrha postiže bez obzira na dobročiniteljevu namjeru.

Ponekad možemo imati osjećaj kao da nam se zahtjev za *cedaka* nameće. Trebamo se sjetiti da nagrada koju čovjek dobiva za davanje *cedake* donosi više koristi davaocu nego primaocu. ■

Rabbi David Goldwasser:

Kredit

Židovski narod je lutao četrdeset godina pustinjom i doživio mnoge teške izazove, što je dovelo do pritužbi nekih članova *Klal Jisroela*. U ovoj paraši saznajemo da *Bnei Jisroel* nisu imali vode, pa su prigovarali Moše Rabeinu.

Kao što znamo, sve na ovom svijetu je uređeno Božanskom providnošću, pa je tako bilo i s nedostatkom vode. Hašem je htio promijeniti prirodu svijeta i učiniti nešto čudesno kako bi osnažio vjeru *Bnei Jisroela* u Njega. I zato je naredio Mošeu (*Bamidbar 20,8*). "Uzmi štap i sa svojim bratom Aronom, okupi zajednicu i pred njihovim očima reci stijeni neka poteče voda iz nje."

Naši mudraci ističu da se štap ovdje čini suvišnim jer je Mošeu izričito zapovjedbno da jednostavno progovori stijeni kako bi iz nje potekla voda.

Kli Jakar napominje da to zapravo nije isti onaj štap koji je Moše koristio u prošlosti i s njim izvodio razna čuda. Zapravo, bilo je nesuglasica u vezi s tim štapom jer je bilo onih koji su mislili da je Moše Rabeinu možda prakticirao neki oblik čarobnjaštva i da čuda nisu izravna posljedica božanske intervencije.

Zna se da je u vrijeme *krijas Jam suf* (razdvajanja Crvenog mora) Hašem naredio Mošeu (*Šemos 14,16*) da "podigne svoj štap, ispruži ruku nad more i razdvoji ga." Međutim, kad je do čuda zaista došlo, Tora samo navodi (*14,21*) "i Moše ispruži ruku

nad more." Prvi put su *Bnei Jisroel* svjedočili Hašemovom čudu bez štapa, a *pasuk* navodi (*14,31*) "vidjeli su veliku ruku Hašemovu kako se nadvila nad Egiptom; i ljudi su poštovali Hašema, i imali su vjere u Hašema i Mošea, slugu njegovog."

Kli Jakar dalje kaže da je Hašem zapravo naložio Mošeu da do stijene donese Aronov štap, a ne svoj. Kako bi se utvrdio nepobitan dokaz Aronove veličine neposredno poslije sukoba s Korahom, svako je pleme dobilo uputu da donese štap s imenom vođe. Aronovo ime je ispisano na štap *Ševet Levi*ja. Svi su štapi bili stavljeni u *Ohel Mo'ed* preko noći, a sljedećeg jutra se vidjelo da je Aronov štap procvjetao cvjetovima badema, što je bilo pokazatelj da su Aron i njegova djeca izabrani *Kohanim*.

Sefer Ta'am Vodaas obrazlaže da se iza demonstracije ovog čuda koje je pokazalo da su Aron i od njega

potekle generacije, *kohanim*, to je također istaknulo da je moguće *Klal Jisroelu* postići *keduša*. Naši mudraci nam kazuju da ne ukazuje samo čudo na povišenu razinu svetosti koja je postojala u židovskom narodu u to vrijeme, nego i bademi i cvjetovi također aludiraju na buduće hramove kao utjelovljenje svetosti u ovom svijetu.

Sada, objašnjava Kli Jakar, kada je Moše uzeo Aronov štap, to je bilo namijenjeno jačanju koncepta po kojem je svijet pod kontrolom Božanske intervencije. Bilo je to zamišljeno tako da podsjeti *Klal Jisroel* da Hašem, kao što je čudom omogućiio štapu da procvjeta bademovim cvjetovima, čudom može proizročiti i da iz stijene poteče voda. Baš kao što je štap nadišao prirodu i slijedio *racon Hašem* (volju B-žju) i stijena će učiniti isto.

Međutim, umjesto da govori stijeni kao što mu je bilo zapovjedbno, Moše Rabeinu je udario po stijeni. To je moglo dovesti do uvjerenja da sam štap ima nadnaravne moći koje je pokrenulo Mošeovo fizičko djelovanje da iz stijene izvede vodu, umjesto izravne volje Hašemove.

Tijekom vrlo teškog razdoblja koje je vladalo u Rusiji za židovski narod, neki je čovjek došao velikom rabinu Haimu iz Voložina. Objasnio mu je da mora napusti grad, a ima 800 srebrnjaka koje se boji ponijeti sa sobom. Zato želi dati novac rabinu Haimu da ga on koristi za tro-

(nastavak s 24. stranice) **Rabbi Dovid Goldwasser: Kredit**

škove ješive dok njega nema. "Ako mi Hašem pomogne i vratim se kući u Voložin," rekao je čovjek, "onda mi možete vratiti novac."

Rabin Haim je čovjeku od srca zahvalio i blagoslovio ga da s mirom ode, s mirom se vrati i da zavrijedi vidjeti bolje dane.

Prošla je jedna godina, pa onda dvije, a rabinu Haimu od čovjeka ni riječi. U međuvremenu je rabin Haim iskoristio novac. Iznenada, jednog dana, bez ikakve najave, čovjek se vratio u Voložin. Kada ga je blagajnik ješive ugledao, priblijedio je. Sredstva ješive bila su potpuno iscrpljena. Gdje će naći 800 srebrnjaka da vrate čovjeku?

Blagajnik je pohitao obavijestiti rabina Haima da je ješiva platežno nesposobna. "Čak i da odem do svakog pojedinog stanovnika u gradu," zakuckao je blagajnik, "ne bih mogao sakupiti ni polovicu novca što ga dugujemo tom čovjeku."

Rabin Haim ga je mirno uvjeravao. "Ne brini," rekao je. "Reci čovjeku da ćemo ga do sutra u 4 poslijepodne isplatiti u cijelosti."

Sin rabina Haima, rabin Jichak, koji je sjedio u uglu učionice, podigne glavu i upita zbunjeno: "Kako ćete skupiti tako veliku sumu u jednom danu?"

Rabin Haim mu nije odgovorio, a rabin Jichak je nastavio promatrati oca da vidi što će se dogoditi.

Te večeri je rabin Haim sjedio i, kao i obično, vrlo koncentrirano

učio. Bio je miran i spokojan, nimalo tužan ili tjeskoban. Dakako, nikakvog smisla nije imalo brinuti se. Ako Hašem tako hoće, sve će ispasti dobro, kao što Dovid Hameleh kaže (Tehilim 55,23): "Nabaci na Hašema svoj teret i on će te podržati."

Sljedećeg jutra, kada se rabin Haim probudio, molio se s velikom predanošću, pojeo doručak i počeo pripremati svoj dnevni *šuur* za studente. Činilo se kao da je potpuno zaboravio na kredit. U popodnevним satima, otišao je u *bais medraš* održati *šuur*.

Šuur je iznenada prekinulo kucanje na vratima i guverner Voložina je ušao u sobu. "Oprostite, rabine, što smetam," rekao je s poštovanjem. "Dobio sam danas jednu tisuću u papirnatim novčanicama i, kao što znate, ja ne volim papir - samo zlatnike i srebrnjake. Molimo Vas da uzmete ove novčanice od mene. "Učenici su sjedili u čudu i mislili: "Srce knezova i kraljeva je u Hašemovim rukama." Očito je guvernera svladao duh ludosti kako bi se osiguralo da veliki rabin Haim iz Voložina može podmiriti svoju obvezu.

Rabin Haim je zahvalio guverneru na velikodušnom daru, kao da to nije bilo ništa neobično ili čudno. U 3:30 poslije podne, rabin Haim je poslao ukupno 800 srebrnjaka dobročinitelju ješive uz ljubazno pismo zahvale za kredit kojim je pomagao ješivu u posljednje dvije godine.■

Rabbi YY Jacobson:

Uvid u našu generaciju: Zašto je Mojsiju uskraćena Obećana Zemlja?

Robovi se povinuju batini; slobodnim ljudima potrebno je nadahnuće

Od apstraktnog do konkretnog

Bio je jedan rabin koji je bio poznat po tome što je stalno propovijedao o potrebi da se djecu odgaja s toplinom i ljubavlju. Jednom je uočio djecu kako se igraju na svježe izlivenom betonu pred njegovim tek preuređenim domom, ostavljajući na njemu trajne otiske svojim malenim stopalima. To ga je toliko razljutilo da je stao grditi djecu.

Jedan ga je član zajednice upitao: "Kako ti, osoba koja je cijeli život posvetila poučavanju da se treba biti ljubazan s djecom, možeš ovako govoriti?" Na to je rabin odgovorio: "Trebaš shvatiti, ja djecu volim apstraktno, ne konkretno."

Govori stijeni

Napokon je došao taj trenutak. Četrdeset godina lutali su zajedno pustinjom. Većina starije generacije već je preminula. Čak ni voljene Mirjam više nije bilo. Do sada je mlada nacija Izraela konačno bila spremna ući u Obećanu Zemlju, pod Mojsijeovim vodstvom. Međutim, dogodilo se nešto što će preobraziti sudbinu nacije.

"Zajednica nije imala vode", kaže tjedni odjeljak Tore Hukas, "pa su se okupili protiv Mojsija i Aharonu. Narod se svađao s Mojsijem, govoreći: 'Da smo barem umrli smrću naše braće pred G-spodom. Zašto si doveo zajednicu Gospodnju u ovu pustinju da mi i naša stoka umremo ovdje? Zašto si nas izveo iz Egipta da nas dovedeš na ovo loše mjesto; to nije mjesto za sjemenje ili smokve, vinovu lozu ili stabla šipka, i

nema vode za piće..."

"B-g je progovorio Mojsiju, govoreći: 'Uzmi štap i okupi zajednicu, ti i tvoj brat Aharon, i progovori stijeni pred njima pa će dati svoju vodu. Izvesti ćeš im vodu iz stijene i dat ćeš zajednici i njihovoj stoci da pije.'"

"Mojsije je uzeo štap od ispred G-spoda kako mu je zapovjedio. Mojsije i Aharon skupili su zajednicu pred stijenom, i on im je rekao: 'Sada slušajte, vi buntovnici, možemo li vam mi izvesti vodu iz ove stijene?'"

"Mojsije je podigao ruku i udario stijenu svojim štapom dvaput kad je voda obilno potekla, i zajednica i njihova stoka su pili."

"B-g je rekao Mojsiju i Aharonu: 'Budući da niste imali vjere u Mene, da Me posvetite pred očima djece Izraelove, zato nećete dovesti ovu zajednicu u Zemlju koju sam im dao.'"

Pitanja

Što je konkretno bio Mojsijev i Aharonov grijeh? Što su pogrešno učinili? B-g im je zapovjedio da proizvedu vodu iz stijene i utaže žeđ naroda. To su i učinili. Zašto su kažnjeni?

Najpoznatiji odgovor iznosi Raši. Suptilno ispitivanje teksta otkriva prirodu Mojsijeovog i Aharonovog prijestupa. B-g je rekao Mojsiju da govori stijeni. Umjesto toga, Mojsije je udario stijenu (njegov brat Aharon se složio s time). Ta Mojsijeova pogreška mu je onemogućila da uđe u Svetu zemlju.

Ipak, ovo objašnjenje nas ostavlja s mnogim pitanjima. Evo nekoliko njih.

1/ Što je natjeralo Mojsija da napravi promjenu? Ako mu je B-g zapovjedio da govori stijeni, zašto ju je udario?

2/ Ima li razlike u tome komunicirate li sa stijenom verbalno ili silom? Čudo je sasvim isto dobiti li vodu usnama ili štapom!

3/ Zašto je Mojsije tako strogo kažnjen za ovaj grijeh, da mu je uskraćen san o ulasku u Obećanu Zemlju? Kazna bi trebala biti razmjerna grijehu!

4/ B-g je tvrdio da su udarcem po stijeni Mojsije i Aharon propustili posvetiti Njegovo ime. Na koji način?

5/ Zašto je Mojsije morao dva puta udariti stijenu prije nego što je iz nje potekla obilna voda? Ako B-g nije dopustio da voda izađe nakon prvog udarca jer je to bilo protiv Njegove volje, zašto je dopustio da voda poteče nakon drugog udarca?

Četrdeset godina ranije

Četrdeset godina ranije, ubrzo nakon izlaska iz Egipta, dogodio se sličan događaj. Ali u tom je slučaju B-g rekao Mojsiju da udari stijenu.

Evo priče iz Izlaska: "Narod nije imao vode za piće. Pa se narod svađao s Mojsijem, govoreći: 'Daj nam vode da pijemo!' Mojsije im reče: 'Zašto se svađate sa mnom? Zašto kušate B-ga?'"

"Narod je tamo žedao za vodom i žalio se na Mojsija, govoreći: 'Zašto si nas izveo iz Egipta da mene i moju djecu i moju stoku pomoriš od žeđi?'" "Mojsije zavapi B-gu, govoreći: 'Što ću učiniti za ovaj narod? Još malo i kamenovat će me!'"

(nastavak s 26. stranice) **Rabbi YY Jacobson** **Zašto je Mojsiju uskraćena Obećana Zemlja?**

"B-g je rekao Mojsiju... 'uzmi u ruku svoj štap, kojim si udario Nil, i idi. Evo, ja ću stajati tamo pred tobom na stijeni na Horebu, i ti ćeš udariti stijenu, i voda će izaći iz nje, i narod će piti.'"

"Mojsije je tako učinio pred očima starješina Izraela. Mjesto je nazvao Masa [kušnja] i Meriba [svađa] zbog svađe djece Izraela i zbog njihovog kušanja B-ga, govoreći: 'Je li G-spod među nama ili nije?'"

Ova epizoda mogla bi objasniti zašto je 40 godina kasnije Mojsije bio pod dojmom da je udaranje stijene pravi način. Uostalom, sam mu je B-g jednom prije zapovjedio da udari stijenu kako bi ona dala svoju vodu.

Zašto je B-g zaista promijenio svoj stav? Koji je razlog da je u prvom incidentu B-g uputio Mojsijea da udari stijenu, dok je kod drugog incidenta inzistirao na verbalnoj komunikaciji? A razlika je morala biti tako kolosalna -- da bi ugrozila Mojsijeov ulazak u Zemlju!

Proces obrazovanja

Tijekom stoljeća, ponuđeno je više od stotinu različitih tumačenja kako bi se objasnila ova uznemirujuća epizoda. Danas želim predstaviti samo jedno, temeljeno na midraškoj tradiciji.

Ovaj konkretni Midraš, poznat kao Yalkut Shimoni, daje sljedeći komentar:

"Govori stijeni, ne udaraj je. B-g je rekao Mojsiju: 'Kad je dijete mlado, odgajatelj može [tu i tamo] udariti dječaka kako bi ga poučio. Međutim, kad dijete odraste, odgajatelj ga mora verbalno ukoravati. Slično tome, kad je stijena bila samo 'malo dijete', uputio sam te da je udariš; ali sada [nakon 40 godina, kada je

narasla] jedino joj trebaš govoriti. Pouči je poglavlje Tore i ona će proizvesti vodu.'"

Ovo je čudan Midraš. U čemu je sličnost između stijene i djeteta? I kako ćete stijenu poučavati poglavlje Tore? Očito, prema Midrašu, priča sa stijenom bila je više od fizičkog događaja koji se tiče pokušaja izvlačenja vode iz tvrdog neživog predmeta. To je bila i psihološka i moralna priča o tome kako obrazovati i oplemeniti ljudske "stijene" kako bi mogle proizvoditi vodu.

"Stijena ne osjeća bol"

"Ja sam stijena", kaže poznata balada. "Stijena ne osjeća bol, a otok nikad ne plače." Kako otvoriti zapečaćeno srce? Udariš li ga ili mu govoriš? Utječeš li na stijenu silom ili s njom verbalno pregovaraš, pokušavajući joj objasniti, uvjeriti je i prosvjetliti?

Kada je Židovski narod napustio Egipat nakon desetljeća fizičkog i psihološkog ugnjetavanja, bili su robovi. Prisjetite se Mojsijevog vapaja B-gu kratko nakon Izlaska: "Što ću učiniti za ovaj narod? Još malo i kamenovat će me!"

Postoji kritična razlika između robova i slobodnih ljudskih bića. Robovi reagiraju na naredbe. Slobodni ljudi ne. Njih se mora obrazovati, informirati, poučavati i inspirirati -- jer u suprotnom, neće usvojiti poruku i nikada je neće prihvatiti kao svoju. Gospodari robova na poslušnost prisiljavaju štapom, doslovno ili figurativno.

Slobodna ljudska bića ne smije se udarati. Oni ne reagiraju na silu, već na uvjeravanje. Treba im se govoriti. Razlika između B-žje zapovijedi tada i sada ("udariti stijenu" naspram "govori stijeni") predstavljala je duše dviju različitih generacija: Židova koji su odrasli u ropstvu i Židova

koji su odrasli u slobodi. Roba udarate, ali slobodnoj osobi govorite.

Zato se generacija koja je izašla iz egipatskog ropstva neprestano bunila, vikala, borila i svađala. Jednostavno su prošli kroz previše trauma da bi razvili osjećaj lojalnosti, samopouzdanja, optimizma, nade i stava povjerenja. Predugo ih se tuklo. Prvi put kada Mojsije susreće Židova u Egiptu njega tuče egipatski službenik. U konačnici, ova generacija je bila emocionalno nespretna za osvajanje i naseljavanje Sveće Zemlje. Oni su pomrli u pustinji.

Generacija koja je napustila Egipat posjedovala je izvanredno uzvišene duše, što se više nikada neće ponoviti u našoj povijesti. Oni su osnivači Židovske nacije, jedina generacija koja je doživjela B-ga licem u lice i uživala u Njegovim čudima četrdeset godina. Njihova unutarnja svjetlost bila je beskonačna, ali vanjsku "stijenu" trebalo je razbiti. "Debelu kožu" koju su razvili tijekom 210 godina u egzilu, trebalo je probiti prije nego što se otkriju njezine unutarnje živahne i svježije vode. Zato je, odmah nakon Izlaska, B-g Mojsiju dao uputu da udari stijenu. U ovom trenutku Židovske povijesti, udaranje "stijene" bilo je prikladno, štoviše, ključno.

Svi mi imamo trenutke u životu kada su nam srca zarobljena, kada smo toliko emocionalno otupjeli da nam je potreban snažan signal za buđenje, kako bismo probili čvrste ljuske koje smo stvorili kako bismo se zaštitili od boli, ljubavi i istine.

Nova generacija

Četrdeset godina kasnije, njihova djeca i unuci, rođeni i odrasli u slobodi i visoko duhovnom okruženju, razvili su puno drugačiji osjećaj vlastitog ja od svojih roditelja i baka i djedova. Kroz četrdeset godina u

(nastavak sa 31. stranice) **Rabbi YY Jacobson** **Zašto je Mojsiju uskraćena Obećana Zemlja?**

pustinji, u prisutnosti Mojsija, Aharon i božanskih čuda, nacija je duhovno sazrela.

No odjednom su i oni počeli jadicovati i gundati zbog nestašice vode. Ipak, nijansirano čitanje teksta izlaže nas tonu koji je prilično drugačiji od tona prisutnog u vapaju njihovih roditelja 40 godina ranije. Ova nova generacija Židova traži samo vodu, ne meso ili druge delicije. Ne izražavaju svoju žudnju za povratkom u Egipat. Niti žele kamenovati Mojsija. Naprosto ih prestravljuje pomisao na smrt od žeđi. B-g je imao osjećaj za te nijansirane razlike. Zapovjedio je Mojsiju da govori stijeni, a ne da je udari. "Sada joj moraš govoriti, pouči je poglavlje Tore i ona će dati vodu", prema gore navedenim riječima Midraša. Židovi su puno napredovali.

Model udaranja mora se zamijeniti modelom poučavanja i nadahnjivanja. Ljuska nije debela, ne treba ti štap, treba ti empatija i suosjećanje. U tom kritičnom trenutku, Mojsije se nije uspio preobraziti. Mojsije, koji se tako duboko poistovjetio s generacijom koju je mukotrpno oslobodio od egipatskog genocida i ropstva i neprestano radio na njihovom razvoju kao slobodnog i svetog naroda, nije se mogao prilagoditi novom modelu vodstva. Mojsije je, nazivajući narod "buntovnicima", udario stijenu. Nastavio je primjenjivati prijašnju metodu. I udario ju je dvaput jer kada pokušavate promijeniti stvari putem pritiska, a ne uvjeravanjem, to uvijek morate učiniti više puta.

Zbog Mojsijeove duboke ljubavi i privrženosti toj generaciji — za koju je rekao B-gu, ako im ne oprost, može izbrisati Mojsijeovo ime iz Tore — Mojsije nije prekinuo svoju vezu s njima niti sada.

Zato je B-g rekao Mojsiju: "Nisi imao vjere u Mene, da Me posvetiš pred očima djece Izraelove." Umjesto da vjeruje B-žoj procjeni nove generacije i otkrije njihov uzvišeni duhovni status, umjesto da vjeruje B-gu koji je vjerovao narodu, vjerovao u njihov potencijal da sami shvate, Mojsije je umanjio njihovu razinu svijesti. Mojsijeovo mjesto, pokazalo se, bilo je u pustinji s njegovim voljenim narodom, tim herojskim dušama koje su započele put od ropstva do slobode.

Činjenica da Mojsiju nije bilo suđeno da uđe u obećanu zemlju nije bila kazna, već rezultat istine da je pripadao generaciji koja je napustila Egipat.

Dvije vrste kamenja

Gore navedeno objašnjenje pojasnit će još jednu zanimljivu anomaliju u biblijskom opisu dvaju događaja s vodom. Opis "stijene" u prvom događaju je hebrejski izraz "cur". Opis stijene u drugom događaju je hebrejski izraz "sela". Zašto? Na naš jezik oba hebrejska izraza — *cur* i *sela* — prevodimo kao "stijena".

Ali na hebrejskom postoji značajna razlika između ta dva pojma. *Cur* je stijena koja je tvrda i čvrsta i izvana i iznutra. Sam kamen. *Sela*, s druge strane, je stijena koja je tvrda i kamena izvana, ali u njoj unutrašnjosti ima vode ili vlage.

Kada imate posla s "kamenom" koji u sebi ne sadrži vlage, nemate izbora nego da ga udarite. Međutim, kada se nađete pred kamenom koji je samo izvana kamenit, ali iznutra je mekan, nemate ga pravo udariti. Morate mu govoriti i inspirirati ga da otkrije svoje unutrašnje vode mudrosti, ljubavi i inspiracije.

Uvid u tu generaciju

Vođe, roditelji i odgovatelji uvijek

moraju razumjeti i osjetiti *zeitgeist* (duh vremena) svoje generacije. Postoji vrijeme kada udarate stijenu, i postoji vrijeme kada morate razgovarati sa stijenom.

Naravno, disciplina je ključna. Ona razvija samopouzdanje i odgovornost, ali samo kada slijedi istinsku ljubav, sigurnost i privrženost. Ako se moje dijete i učenik ne osjećaju shvaćeni, priznati, cijenjeni i sigurno, svi oblici emocionalnih udaraca mogu izazvati da se stijena povuče iza težih slojeva kamena. Time potkopavate svoj vlastiti cilj.

Prema mudrim riječima kralja Solomona: "Svaka stvar pod nebom ima svoje vrijeme... Vrijeme za ubijanje i vrijeme za liječenje; vrijeme za rušenje i vrijeme za gradnju... Vrijeme za grljenje i vrijeme za odstajanje od zagrljaja... Vrijeme za ljubav i vrijeme za mržnju; vrijeme za rat i vrijeme za mir." Možemo li dodati: Vrijeme za udaranje stijene i vrijeme za razgovor sa stijenom. Uvijek moramo biti spremni promijeniti svoj mentalitet na temelju stvarnosti s kojom se suočavamo.

Ali to možemo učiniti za druge samo ako to učinimo za sebe. Ako je jedina metoda koju znam udariti svoju unutrašnju stijenu, to ću činiti svojoj djeci i učenicima. Tek kada naučim s empatijom razgovarati sa svojom unutrašnjom stijenom, mogu to prenijeti na svoje voljene.

Kada je prilika zrela za ljubav i poštovanje, kada vidite da možete promijeniti stvarnost kroz empatiju, prosvjetljenje i prepoznavanje beskonačne svjetlosti pohranjene unutar stijene, morate koristiti ovaj put s istim žarom i strašću s kojom ste prethodno koristili metodu prisile. Tek tada možete oblikovati generaciju koja je spremna promijeniti svijet i ući u svoju Obećanu Zemlju. ■

Rabbi Chanan Morrison, Rav Kook Torah:

Čak i u času smrti

”זאת התורה אדם כי ימות באהל”

(Ovo je Tora: kada osoba umre u šatoru)

Iako se stih odnosi na ritualnu nečistoću povezanu sa smrću, učenjaci su izveli duboku pouku o proučavanju Tore:

"Rabi Jonatan je rekao: Čovjek se nikada ne smije suzdržavati od polaženja Beit Midraša i proučavanja Tore, čak ni u času smrti. Kao što piše, 'Ovo je Tora: kada osoba umre u šatoru' (Br. 19:14) – čak i u času smrti, treba se baviti proučavanjem Tore." (Šabat 83b)

Zašto su rabini naglašavali proučavanje Tore u svakoj situaciji, čak i na samrtnoj postelji?

Vječna svjetlost Tore

Sva društva posjeduju moralne kodekse. Primarna funkcija moralnog kodeksa je reguliranje zajedničkog života, tako da pojedinci pomažu, a ne štete jedni drugima. Iz toga proizlazi da su ti kodeksi ponašanja potrebni samo kada je netko dio

zajednice.

Tora se može promatrati jednostavno kao skup moralnih učenja, i kao takva, relevantna je samo tijekom nečijeg života. Zapravo, Tora je više od običnog moralnog kodeksa. Sva njezina učenja, čak i ona koja reguliraju društvo, namijenjena su uzdizanju društva na način koji priprema kako kolektivni duh društva tako i njegove pojedine članove za vječni život.

Stoga, proučavanje Tore ostaje relevantno čak i u našim posljednjim trenucima, dok se pripremamo za prijelaz iz privremenog svi-

jeta u vječni.

Ohel Tora: Zajedništvo i svetost

Rabi Jonatan govorio je o proučavanju u "šatoru Tore". Ovaj šator nije mjesto privatnog, individualnog proučavanja. Umjesto toga, on označava zajedništvo učenjaka unutar Beit Midraša. Moglo bi se pomisliti da je ovaj oblik zajedničkog proučavanja važan samo za njegovanje prijateljstava i drugarstva. Međutim, učenjaci su naglasili da je proučavanje Tore u Beit Midrašu duboko vezano za vječnu svetost. Ovo kolektivno proučavanje posvećuje vrijeme i uzdiže život.

Stoga, čak i u času smrti, treba ostati uključen u proučavanje Tore. Cijela Tora, čak i praktični zakoni koji upravljaju društvenim ponašanjem, osvjetljavaju život bezvremenskom svjetlošću, jer je svaki detalj prožet plemenitošću i svetošću.

Čak i u starosti, trebali bismo nastojati ostati באהל (b'ohel) – "u šatoru" – u društvu učenjaka koji vole i cijene Toru. Ovo cjeloživotno bavljenje Torom osigurava da nastavljam rasti u njezinoj vječnoj svjetlosti, "idući iz snage u snagu."

Kao što su učenjaci učili, "Učenjaci Tore ne miruju, ni na ovome svijetu ni na onome svijetu" (Berahot 64a).■

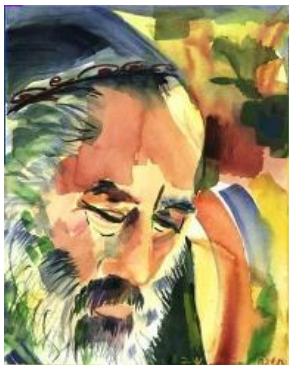

Rabbi Shlomo Carlebach:

S glavom u raj, a nogama u paklu

(nastavak iz prošlog broja)

Ali Efrayime! Ja naprosto ne razumijem. Zašto si me poslao da jurim po cijelom gradu da prikupim novac koji ti uopće ne treba? Sigurno si znao koliko mi je bilo neugodno, koliko sam se neugodno osjećao dok sam od članova moje zajednice tražio dobrotvorne priloge za tebe. A moralo ti je biti jasno i koliko mi je ta cijela stvar oduzela vremena od mog učenja. Zašto si mi tako podvalio?

"Imao sam svoje razloge," odgovorio je Efrayim. "Dopusti mi da ti ispričam priču."

Bio si u pravu, prijatelju moj dragi. Ja sam oženio kćer vrlo bogatog čovjeka. Njen otac me uveo u posao, i sâm sam postao vrlo bogat. Pa, bio sam u toj situaciji....s mnogo novaca i lijepom ženom koju sam jako volio. Pomislio bi da sam imao sve. Ali postojao je jedan problem. Moja žena i ja nismo imali djece.

Ja sam išao okolo od Rebea do Rebea, tražeći blagoslov da imamo dijete. Naposljetku sam došao do jednog svetog učitelja i ostao sam učiti s njim dugo vremena. Na kraju sam postao jedan od njegovih najbližih studenata – i ne samo zato što smo poslije njegovog blagoslova mo-

ja žena i ja dobili sina. On je *mamash* bio najsvetija osoba koju sam ikada upoznao, a Tora koju me učio bila je najdublje dubine.

Nažalost, moj se Rebe iznenada jako razbolio, i nije bilo ničega što bi itko mogao učiniti da ga se spasi. Ja sam bio s njim prije nego je napustio svijet, držeći njegovu svetu ruku. Ja *mamash* nisam znao šta ću bez njega. Gotovo u njegovoj posljednjoj minuti konačno mi je izljetjelo iz usta, "Rebe, ja vas toliko volim. Ne mogu vam reći koliko ćete mi nedostajati. Hoćete li mi napraviti uslugu? Biste li došli natrag i u snu mi rekli kako vam je u Svijetu-koji-će-doći?"

Moj Rebe mi se nasmijao i šapnuo, "Da, moj dragi Efrayime, doći ću natrag da te posjetim u noći Šabosa." I nedugo zatim, on je umro.

Prvog petka poslije toga, te noći nisam mogao spavati. Bio sam siguran da je to bilo vrijeme kada je moj Rebe rekao da će mi doći. Ali ništa se nije desilo. Slijedećeg Šabosa sam ostao budan koliko dugo sam mogao, ali bio sam tako umoran i tužan, mora da sam zaspao. Iznenada sam ugledao mog Rebea pored svog kreveta. I izgledao je tako lijepo, upravo kako sam mislio da će izgledati. On je *mamash* sjao Nebeskim svjetlom. Nisam mogao odvojiti oči od njega, zagledao sam se u njegovo sveto lice. Onda se dogodilo da sam pogledao dolje u njegove noge. I nisam mogao vjerovati svojim očima. Noge su mu bile crne poput

uglja!

"Sveti učitelju" uzviknuo sam. "Što se dogodilo vašim nogama?"

"Ah, dragi moj Efrayime" rekao je moj Rebe žalosno. Kad sam došao gore, ovdje na Nebo, Nebeski sud je počeo suditi koliko dobro sam koristio svoje tijelo u *olam haze*, ovom svijetu, da služim B-gu. Vidjeli su da sam koristio svoju glavu da učim Toru, svoja usta da molim, svoje srce da volim druge *Yidden* (Židove), svoje ruke da činim *mitzvot* (dobra djela). I svaki dio mog tijela koji je bio suđen kao vrijedan smjesta se napunio svetim svjetlom. Sve je išlo dobro – dok nisu došli do mojih nogu. Onda je načelnik Nebeskog suda strogo pogledao u mene i rekao,

"Moj prijatelju, napravio si puno dobrog u svom životu. Učio si Toru, molio si, volio si druge ljude. Ali jednu stvar nisi učinio. Nikada se nisi inkomodirao za druge Židove. Kada bi neki bijedni *Yidden* došao k tebi po pomoć, blagoslovio si ga iz same dubine svog srca. Ali zapravo nisi nikada hodao okolo da mu pomogneš da dobije to što mu treba. Pa, bojim se da tvoje noge nisu nikada napravile niti jednu *mitvu* za cijelog tvog života."

"Tada je načelnik Suda pokazao na moje noge. Osjetio sam bol spaljivanja. I kada sam pogledao dolje, noge su mi bile crne – Efrayime, bojim se da iako je moja glava u raj, da su moje

(nastavak s 30. stranice) **Rabbi Shlomo Carlebach: S glavom u raj, a nogama u paklu**

noge nažalost u paklu..."

Počeo sam plakati, nisam mogao podnijeti da vidim mog Rebea takvog; to mi je *mamash* slomilo srce. Odjednom sam znao što moram raditi. Iskočio sam iz svog kreveta i uzviknuo, "Sveti učitelju, ja to mogu ispraviti za vas! Ja ću postati vaše noge! U vaše ime ja ću hodati svuda unaokolo dvije godine, sakupljati novce za one kojima su potrebni."

I želim da znaš, Yosef Shaul, tako sam provodio svoj život od tog trenutka do danas. Putovao sam posvuda, u svaki veliki grad, gradić koji sam mogao naći, sakupljajući novce za siromašne.

Naravno da sam najviše htio pomoći mom Rebeu. Ali također su me zanimali i drugi Sveti učitelji, htio sam vidjeti da li su oni bili drugačiji, da li su se trudili da pomognu. No, nažalost, brzo sam shvatio da su svi bili isti.

Oni su bili sretni da mole, da daju *braha* (blagoslov). Ali da li bi oni trčali naokolo i *mamash* napravili nešto da riješe nečiji problem? Da ti kažem istinu, baš i ne...

Onda sam se našao u Lembergu i sjetio se tebe. I tako sam došao da vidim kako si. I otkrio sam, najdraži moj prijatelju, da si isti kao svi ostali. Ti si najsvetiji kada si u svojoj sobi sa svojom knjigom. Tvoja glava možda čini puno svetog rada, ali tvoje noge....?

Zato sam te natjerao da izađeš van i pomogneš mi – i otežao sam ti to, bio sam ti na putu kad god sam mogao. Želio sam da uložiš puno napora, da prođeš kroz dosta muka – tako da možeš ispraviti svoje noge dok još imaš priliku.

Efrayim je bio na trenutak zašutio. Onda je pogledao R. Yosefa Shaula s tim istim strogim pogledom i rekao, "Tako, najsta-

riji moj prijatelju, sada kada si konačno naučio hodati, preklijnjam te: Nemoj nikada stati!"

Znate, nekada naše noge čekaju našu glavu da im kaže što da rade. Ali Tora kaže da nas je B-g blagoslovio zbog načina na koji smo hodali za Njim u pustinji. Cijelo vrijeme su nam naše noge govorile, "Vi ste ludi! Nema vode u pustinji, nema hrane za jesti. Zašto to radite?" Ali naše noge nisu slušale našu glavu. One su samo nastavile hodati.

Jedan način na koji smo mi Židovi sveti je da mi imamo svete noge. Praznici Pesah, Šavuot i Sukot se zovu *Šaloš Regalim*, "Tri noge", jer su nas u prijašnja dobra vremena naše noge nosile do Beis HaMikdaša (Svetog Hrama u Jeruzalemu, *op.pr.*) da služimo B-gu na ta tri praznika. Na *Šaloš Regalim* naše su nam noge pomogle da postanemo ponovo sveti.

Sada možete pitati, kako noge mogu biti svete? Naše noge su *mamash* najniži dio našeg tijela, tako jako povezane sa tlom. Ali vidite ovo...ako nas netko zatraži uslugu mi skočimo da to učinimo s radošću – ili kad nam beba zaplače usred noći mi smjesta otrčimo da ju uzmemo u naručje – tada su naše noge nešto najsvetije na svijetu!

Znate li što riječ "izgnanstvo" stvarno znači? Da pokrećemo svoje noge prema naredbama naše glave.

Ali da budemo slobodni...ah, kada smo slobodni, naše noge ne postavljaju nikakvo pitanje, one samo nastavljaju hodati. Jer one nisu povezane samo s našim glavama. Naše su noge *mamash* povezane s B-gom...■

Prevela Tamar Buchwald

Rabbi Shaul Youdkevitch, Live Kabbalah:

Tjedni Zohar: HUKAT

Paraša (priča) Hukat uči nas tajni pravog uspjeha i daje nam silu da odaberemo stvarnost umjesto iluzije. Započinje s poznatim propisom koji se naziva "Pepeo crvene junice". On je poznat jer je postao simbolom tajanstvenih i nelogičnih pitanja koje Tora krije iza svojih priča i propisa. Sljedeća je priča poznati događaj u kojem Moše udara stijenu i iz nje poteče voda za cijelu naciju, no na žalost, B-g je Mošeu rekao da stijeni govori, a ne da je udari. Nadalje možemo čitati o smrti Arona, a potom možemo čitati o tome kako Izraelci opet prigovaraju, jadikuju te su kao odgovor na to kažnjeni pomorom od zmija. Kada su molili za oprost i iscjeljenje Moše im napravi poznatu bakrenu zmiju koja kasnije postaje međunarodni simbol iscjeljenja i medicine.

Pa, što je Crvena junica? Kada se netko želi očistiti od nečistoće zbog doticaja s mrtvacem, što je najveća nečistoća, on ode svećeniku koji za očišćenje koristi pepeo crvene junice koja nikada nije bila pod jarmom.

Zohar nas uči da sve ima duhovni smisao i da naših pet osjetila ne razumiju sve. To je slično "teoriji kaosa" u modernoj matematici koja je temelj za objašnjenje mnogih fenomena u svemiru. Prema toj teoriji, mnogi od kozmičkih kaotičnih procedura zapravo su jedan veliki red koji mi ne možemo razumjeti.

Zohar također objašnjava da je razlika između zlih ljudi i onih koji slijede put istine, put Drva života, odanost, ljubav i jedinstvo koje su iste frekvencije kao i Stvoritelj, koji je suština dijeljenja i beskrajne svjet-

losti i ljubavi. Znači, mi se moramo povezati s frekvencijom beskonačnog toka ukoliko se želimo pripojiti na tok života koji beskonačno teče od Stvoritelja.

Kabalisti objašnjavaju da Tora nije povijesna knjiga, nego "... drvo života onima koji je se drže" (Izr 3,18), veza s duhovnom snagom - snagom života. Svaki nam tjedan daje drugačiji duhovni izazov - naš ispravak (*tikun*) na putu do punine. Ti nam se izazovi neće prepriječiti na putu, ukoliko se nismo u stanju suočiti s njima. Stoga gdje god postoji udarac (izazov), tamo možemo pronaći i lijek, skriven u tjednom dijelu Tore - *paraši*. Svi opisi u *paraši* su zapravo simboli koji su namjenjeni da nas vode kroz tjedan kako bi nam pomogli na našem putu da se povežemo s Drvetom života.

Snaga Lijeve kolone - moći koja prima samo za sebe, je snaga kraja i smrti - izražava se u nekoliko simbola: u svijetu životinja to je bik; po rodu je žensko; a boja izgleda kao crvena; kada se svi ovi simboli povežu u jedno izraženi su u Crvenoj junici koja nikada nije bila pod jar-

mom, što znači da ništa ni sa kime nije podijelila osim sa sobom.

Kao što smo gore naveli, lijek se nalazi na istom mjestu gdje je i problem. Dakle, Crvena junica je lijek za nečistoću i nepropusnosti za protok snage života. Kako to? Junica će biti spaljena, a njen će pepeo biti stavljen u vodu (koja simbolizira duhovnu snagu Desne kolone), te će njima zajedno svećenik škropiti (što je također simbol Desne kolone).

Slično tome, zmija koju znamo iz priče o Adamu i Evi, zapravo je jedna strana u nama koja nas uvijek vuče prema negativnosti i smrti, a naša *paraša* ima lijek za to - to je bakrena zmija. Bakar je simbol moći ravnoteže, centralne kolone.

Hukat se obično čita u mjesecu tamuzu koji je horoskopski znak raka. Znak raka je poznat po svojoj velikoj osjetljivosti i bit je naše *paraše* usmjeriti tu osjetljivost na dijeljenje i davanje drugima - lijek za nečistoću i priključenje na Drvo života.■

Prevela Tamar Buchwald

Biseri hasidske mudrosti

Priča koja uznemirava

Reb Jehiel Mihal iz Zločova danima je jedva izlazio iz svoje sobe. Kada su se hasidi konačno usudili upitati svoga učitelja za razlog takvom ponašanju, on im je ispričao prilično uznemirujuću priču.

Kad sam bio vaših godina, naš bi nas učitelj, Israel Baal Šem Tov, svjetlost naših dana, često poveo sa sobom na izlet u prirodu. Tako smo se jednog dana, upravo u vrijeme popodnevne molitve, zatekli na jednoj lijepoj livadi. Učitelj je iznenada skrenuo u obližnji šumarak da moli. Mi smo ga skrivečki pratili, sve dok nije zastao kraj jednog ogromnog hrasta. Na naše iznenađenje, iznenada je lupio glavom o drvo i počeo nerazgovjetno urlati iz svega glasa.

Kada smo ga kasnije upitali što se dogodilo, on nam je objasnio:

"U tom sam trenutku jasno uvidio da će se u generacijama koje prethode dolasku Mesije rabini namnožiti poput skakavaca. I upravo će oni biti ti koji će odgoditi izbavljenje, jer će dovesti do razdora među dušama i bezrazložne mržnje." ■

Misli o sebi kao da si *Ayin* (ništa), te u potpunosti zaboravi na samoga sebe. Onda se možeš uzdignuti iznad vremena, do svijeta misli, gdje je sve jednako: život i smrt, more i kopno.

To nije tako ako si ovisan o materijalnoj prirodi ovog svijeta. Ako sebe doživljavaš kao nešto određeno, tada te Stvoritelj ne može ispuniti, jer je on bezgraničan. Sve dok sebe samoga ne doživljavaš kao *Ayin*, ne možeš obuhvatiti Stvoritelja. ■

~ Magid iz Mezriča

B-g se obraća svakom čovjeku
sukladno njegovoj prirodi.

Nekima jedva čujno šapuće,
dok drugima više.

Sve ovisi o udaljenosti samog
čovjeka od Izvora. ■

~ R. Nahman iz Breslova

Bisere sakupio i preveo Nenad Vasiljević

Alan Morinis

Program musara

Proširenje Hešbon ha'Nefeša

Nemojte biti samo učenik musara, budite praktičar musara.

Najopeličanstveniji zvuk u svemiru je zvuk onoga koji sebe mijenja, i kroz to napreduje (Rabbi Yisrael Salanter)

U poglavlju **Svođenje računa s dušom: Hešbon ha'nefeš** uveli smo vas u prakticiranje svođenja računa s dušom ili kako je to poznato na hebrejskom, *Hešbon ha'nefeša*. To je bila glavna, stalna praksa ovog tečaja, i do sada, nakon što smo dovršili 13 cjelina te prakse, svake usredotočene na jednu određenu unutarnju osobinu, trebali biste biti prilično vični prakticiranju toga. Ako ste razvili naviku svakodnevnog svođenja računa s dušom, nakon ovog tečaja imat ćete temelj koji će vašem duhovnom životu služiti i dugo nakon što završite ove lekcije.

No moje iskustvo kao učitelja musara govori mi da postati ustrajan u Svođenju računa s dušom nekim ljudima može biti teško. I na to je usmjerena ova lekcija. Ako je Svođenje računa s dušom postalo vašom svakodnevicom, redovito poput pranja zubi, onda ću vas ovdje uputiti kako da nastavite prakticiranje musara i po završetku ovog tečaja. A ako još niste počeli redovito provoditi Svođenje računa s dušom, ovo vam pruža drugu pri-

liku da uskočite u to i postanete ne samo učenik musara, već praktičar musara.

Za početak, pogledajmo ponovo upute za prakticiranje koje smo izložili prije više mjeseci u poglavlju **Svođenje računa s dušom: Hešbon ha'nefeš**.

Zapravo postoje dvije vrste aktivnosti: jutarnja izjava i večernja praksa pisanja dnevnika. Da biste se pripremili za obavljanje tih aktivnosti, morate sastaviti popis na koji ćete pri prakticiranju usmjeriti svoju pozornost. Prema tradiciji, taj se popis sastoji od 13 osobina koje možete definirati kao svoj osobni duhovni plan rada.

Osnovni je obrazac da tijekom jednog tjedna usmjerite pažnju na jednu osobinu. Onda prijeđete na drugu osobinu sa vašeg spiska i tako dalje do kraja liste. Kada dođete do kraja spiska, vratite se na početak i ponovo krenete redom.

Tradicionalna praksa uključuje 13 osobina koje se prate na ovaj način.

Vjerojatno ćemo s vremenom svi doći na tu razinu, i nadam se da i vi hoćete, no moj je prijedlog da prvo poduzmete podesniji korak tako da sačinite svoj spisak od četiri *midot* između ovih 13 na koje se usmjeravamo tijekom ovog tečaja. Mi smo se na svaku osobinu usredotočili samo po dva tjedna, stoga ne samo da imate još štošta naučiti o svakoj osobini, imate što i promatrati i eksperimentirati s tim osobinama u svom životu. Ako tako budete učinili, postići ćete mnogo dublje poniranje u svaku od njih.

Također, makar smo dogovorili da se u ovoj praksi usredotočimo na jednu osobinu tokom dva tjedna, u slijedećem koraku nakon ovog tečaja, predlažem vam da se usredotočimo na jednu osobinu čitavih mjesec dana. Razlog je potpuno isti, a to je da vas to ponuka da se dublje posvetite manjem broju osobina, umjesto da provedete manje vremena na više osobina.

Dakle, da sumiramo ovo do sada rečeno, nakon što je ovaj tečaj za-

(nastavak s 34. stranice) **Alan Morinis** Program musara

vršio, vi trebate izabrati četiri između *midot* koje smo proučavali u ovom tečaju kao listu za nastavak prakticiranja. Naravno, trebate izabrati one osobine koje vam daju najbolje izgleda da u njima napredujete, osobine u kojima imate više slabosti i koje na neki način mogu podnijeti razvijanje. Usredotočiti ćete se na svaku od tih osobina u razdoblju od mjesec dana.

Dnevni zadatak

I što ćete činiti tijekom tog mjeseca? Dakle, u poglavlju **Svođenje računa s dušom: Hešbon ha'nefeš**, ja sam postavio dva glavna aspekta prakticiranja svođenja računa s dušom koje sam gore naveo: jutarnju izjavu i večernje vođenje dnevnika.

Upute koje sam dao za jutarnju izjavu vrijede i dalje:

Svakoj osobini na kojoj radite treba pridružiti jednostavnu frazu koja će

uhvatiti 'ideal' te odlike. Svakog jutra ćete sebi ponoviti tu frazu za duševnu osobinu koja je toga dana u središtu vaše pozornosti. Fraze možete uzeti iz riječnika, Tore, Talmuda, *sidura* ili bilo kojeg izvora mudrosti, ili je jednostavno sami sročiti – glavno je da to za što se na kraju odlučite precizno obuhvati suštinu te konkretne odlike.

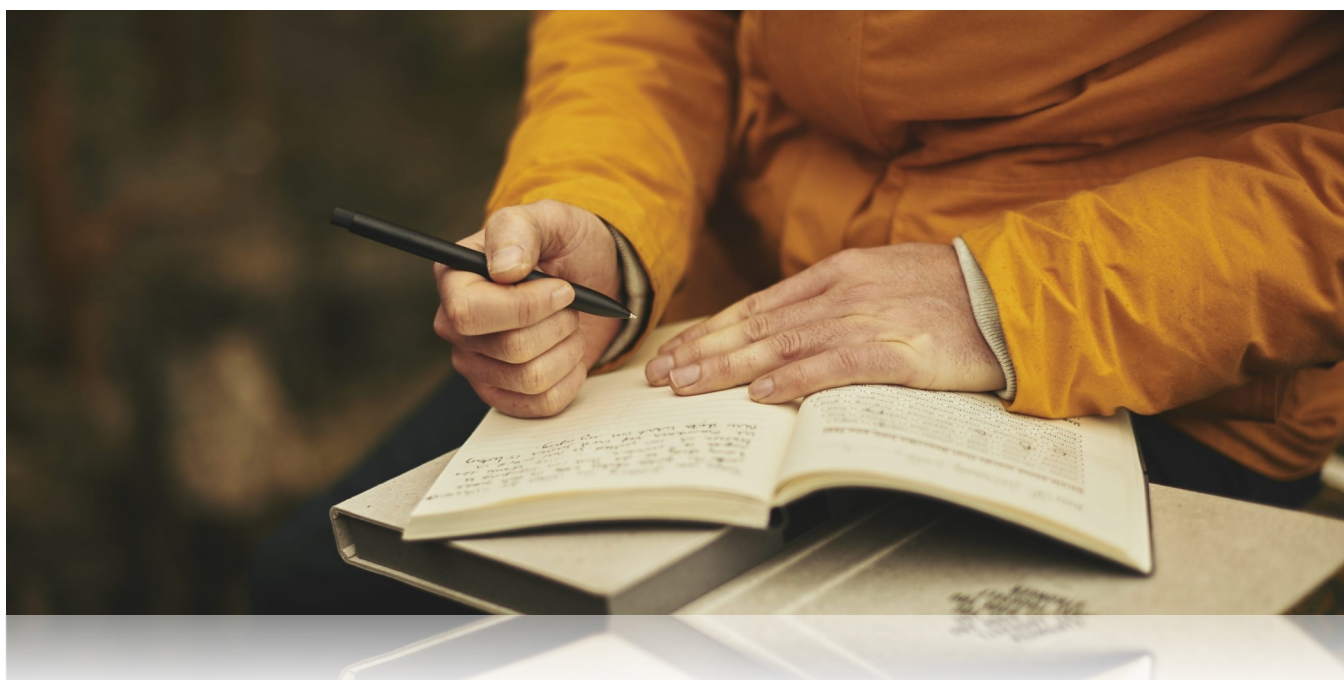
Ako ste tijekom tečaja imali frazu koju ste koristili za određenu *midu* koja vam se pokazala kao dobra, možete je nastaviti koristiti. Ili možete pokušati s drugom kako biste

istražili drugi vid te osobine.

I onda kad ste se odlučili za frazu, evo što trebate učiniti:

Svakog jutra pročitajte si frazu za podsjećanje na *midu*, na osobinu koja je u središtu vaše pažnje toga dana. Pomaže ako si svaku frazu napišete na karticu i stavite je pored svog kreveta ili na neko drugo mjesto na kojem ćete je sigurno vidjeti.

Pročitajte frazu polagano i potpuno koncentrirano. Pročitajte je na glas nekoliko puta. Zapjevajte je. Pročitajte taj podsjetnik na bilo koji način koji će učiniti da ona jasno zasja u vašem umu. Postavite svoju pozadinsku sliku na kompjuteru tako da vam bude podsjetnik na frazu. Napišite je na samoljepivi papirić i zalijepite na ogledalo u kupaonici. Potrudite se da tu frazu doista čujete na takav način da ona prodre u vas, i onda nastavite sa svojim dnevnim aktivnostima. ■

Iz domaćeg tiska

ZABRANA PALESTINSKE AKCIJE

Britanija propalestinske aktiviste proglašava teroristima

Jutarnji list, 29.6.2025.

Britansko ministarstvo unutar-njih poslova potvrdilo je da planira zabraniti Palestinsku akciju po zakonu protiv terorizma. Odluka je objavljena tri dana nakon što su aktivisti upali u vojnu bazu u Oxfordshireu i dva vojna aviona pobjegla u crveno, javio je BBC. Aktivisti tvrde da ti avioni pomažu u opskrbi gorivom američkih i izraelskih borbenih zrakoplova.

Time bi se Palestinska akcija, skupina građana koja pokušava alarmirati javnost na stradanje civila u Gazi, izjednačila s terorističkim organizacijama poput Islamske države, piše The Guardian. Ako ih London idućeg tjedna zabrani, kako se to očekuje, članstvo ili pozivanje na podršku Palestinskoj akciji bit

će kažnjivo do 14 godina zatvora.

Osuda aktivista

Nošenje logotipa ili komada odjeće s oznakom Palestinske akcije nosit će kaznu do šest mjeseci za tvora. Ministrica unutarnjih poslova Yvette Cooper osudila je aktiviste te udruge zbog "duge po vijesti neprihvatljive kriminalne štete". "Njihove metode postale su agresivnije, njihovi članovi po kazuju spremnost na upotrebu nasilja", ističe ona.

Mislim da bi si time potpuno pucali u nogu i delegitimizirali vlastite zakone, kaže za Guardian Huda Ammori (31), suosnivačica Palestinske akcije. Podrška koju su dobili u javnosti dovoljno govori o tome trebaju li biti označeni kao teroristi,

smatra Huda. Na aktivizam ju je potaknuo volonterski rad s izbjeglicama u Grčkoj dok je studirala. Mnogi od njih bili su iz Palestine i Iraka, odakle su joj otac i majka.

Rutinska uhićenja

Zatim je radila Kampanju solidarnosti s Palestinom lobirajući kod zastupnika, ali je otišla nakon dvije godine jer se osjećala kao da "stalno udara glavom o zid". Huda Ammori s

drugima je osnovala 2017. Palestinsku akciju "s ciljem okončanja britanskog sudionništva u kolonizaciji Palestine". Vjeruje se da je grupa provela na stotine akcija, u prosvjedima su zauzimali zgrade i bojali u crveno cilijane objekte. Kako im se djelovanje pojačalo otkako je Izrael započeo napad na Gazu nakon napada Hamasa 7. listopada 2023., tako se povećao i pritisak na britansku vladu da se obračuna s njima. Aktivisti Palestinske akcije već se rutinski uhićuju i optužuju prema postojećem zakonu za nanošenje štete, nasilne neredne i provale.

Nošenje logotipa ili komada odjeće s oznakom Palestinske akcije nosit će kaznu do šest mjeseci zatvora.■

Četrnaest izraelskih ministara pozvalo Netanyahua da odmah anektira Zapadnu obalu

Index, 2.7.2025.

ČETRNAEST ministara iz stranke Likud premijera Benjamina Netanyahua pozvalo ga je danas navečer da odmah pripoji okupiranu Zapadnu obalu.

U pismu Netanyahuu, koje je na društvenoj mreži X podijelio krajnje desničarski ministar financija Bezalel Smotrich, potpisnici su pozvali vladu da "provede suverenitet nad Judejom i Samarijom (Zapadnom obalom) prije kraja lje-

tnog zasjedanja Knesseta", koje završava 27. srpnja.

"Podrška Trumpa je povoljan trenutak"

Ministri su tvrdili da trenutna strateška suradnja i podrška Sjedinjenih Država i predsjednika Donalda Trumpa stvaraju povoljan trenutak za pokretanje ovog poteza (aneksije) upravo sada.

Pismo također upozorava da bi priznavanje blokova naselja uz uspostavljanje palestinske dr-

žave na preostalom teritoriju predstavljalo "egzistencijalnu prijetnju Izraelu".

Među potpisnicima su ministri obrane, gospodarstva, poljoprivrede, energetike, komunikacija, prometa, pravosuđa, turizma, inovacija, kulture, dijaspora, obrazovanja, socijalne jednakosti, regionalne suradnje, kao i predsjednik Knesseta Amir Ohana.

Zapadna obala, Pojas Gaze i Istočni Jeruzalem trebali bi

činiti palestinsku državu u slučaju provedbe dvodržavnog rješenja koje predlaže UN, no svo troje su trenutačno podvrgnuto izraelskoj okupaciji te nasilnom naseljavanju Izraelaca i ugnjetavanju palestinskog naroda.

Međunarodni sud pravde (ICJ) prošlog je srpnja proglasio izraelsku okupaciju palestinskih teritorija nezakonitom i pozvao na evakuaciju svih naselja na Zapadnoj obali i u Istočnom Jeruzalemu.■

Starmer: Uzvik "smrt IDF-u" je odvratni govor mržnje

Index, 29.6.2025.

BRITANSKI premijer Keir Starmer rekao je da su uzvici "smrt" Izraelskim obrambenim snagama (IDF) na glazbenom festivalu Glastonburyju "odvratni govor mržnje" te je pozvao BBC da objasni zašto su se te scene emitirale uživo.

Reper Bobby Vylan iz punk dvojca Bob Vylan, jučer je pozvao publiku da uzvikuje "Slobodna, slobodna Palestina" i

"Smrt, smrt IDF-u", prije nego što je irski rap trio Kneecap pozvao fanove da "započnu pobunu" na nadolazećem sudskom ročištu člana njegova benda.

Osvrćući se na uzvike Bobbyja Vylana na najvećem britanskom glazbenom festivalu, Starmer je poručio da "nema opravdanja za ovako odvratni govor mržnje". "Rekao sam da Kneecap ne bi trebao dobiti platformu, a to vrijedi i za

druge sudionike koji prijetnje ili potiču na mržnju. BBC treba objasniti kako je došlo do emitiranja ovih scena", napomenuo je.

Policija pokrenula istragu

Policija je najavila da će pregledati video dokaze "kako bi odredila je li došlo do bilo kakvih drugih prekršaja koji bi zahtijevali kaznenu istragu."

U priopćenju suorganizatorice

festivala Emily Eavis, navodi se da su uzvici Boba Vylana "uve-like prekoračili granicu". "Hitno podsjećamo sve uključene u produkciju festivala da na Glastonburyju nema mjesta antisemitizmu, govoru mržnje ili poticanja nasilja", upozorila je.

Na društvenim mrežama, izraelsko veleposlanstvo naglasilo je da je "duboko uznemireno zapaljivom i mržnjom nabijenom retorikom na festivalu Glastonburyju."■